

2011 11 INFORMATIE PROFESSIONAL

vakblad voor informatiewerkers

01

Vooruitblik

NVB Congres

02

Het vak, de professie
en de bibliotheek

**KID-
management**

03

Funfactor van apps

SmartErfgoed

04

Weekboek

**Het advocaten-
kantoor**

Semantisch web
**Zoek-
machines
van de
toekomst**

Adviseurs en dienstverleners in informatievoorziening

Kennisthema's van Reekx zijn onder andere archiefbeheer, digitale bibliotheek, het nieuwe werken, documentmanagement en informatiemanagement. Reekx levert professionals op elk gewenst onderdeel van een traject en biedt op dit terrein diverse mogelijkheden. Met professionele vakmensen ondersteunt Reekx bij het managen, coördineren of uitvoeren van een project. De Reekx-medewerkers hebben ervaring in het uitvoeren van projecten op verschillende vakgebieden en het merendeel is opgeleid in de projectmanagementmethodiek Prince II.

advies | detachering | projectmanagement | werving & selectie | training & opleiding

Damsterdiep 231
9713 ED Groningen
T: +31 (0)50 3124618
F: +31 (0)50 3120592
E: info@reekx.nl
I: www.reekx.nl

Graadt van Roggenweg 328-334
(blok D)
3531 AH Utrecht
T: +31 (0)30 2982355

Schaven

‘Ik blijf sleutelen en schaven, maar ben nu al benieuwd naar jullie reactie,’ liet een van de auteurs in dit nummer van InformatieProfessional ons weten. Zo hebben wij dat graag, aan de Herengracht (#020, zetel van de redactie), en wij schaven graag een eindje mee.

Enkele auteurs die u in dit nummer tegenkomt, staan op 17 november op een podium in Ede tijdens het NVB Jaarcongres. Dit tijdschrift biedt hen ook graag een podium. Om drie redenen. U bent erbij gebaat om een beredeneerde keuze te kunnen maken uit het congresaanbod. Het sleutelen en schaven helpt sprekers om straks met nog meer overtuiging het woord tot u te richten. En we helpen ‘het vak’ doordat van de lezingen niet alleen powerpointslides en een vluchtige indruk rond voordrachtskwaliteit bewaard blijven.

Maar wat is dat dan eigenlijk, het ‘vak’? Josje Calff doet een poging om ons werkterrein af te bakenen, met bijbehorende competenties, algemeen dan wel specialistisch. Jeannette Soeters laat zien hoe zij dat vak uitoefent in een context van *fee earners* en wettenbundels. Edgar Meij komt met een betoog over semantische trekjes van zoekmachines. Verder hebben we een pleidooi voor kwaliteit in onderzoeksdata, van Leo Waaijers en Maurits van der Graaf. Tot in Ede!

Alice Doek
redactie@informatieprofessional.nl

2011

nieuws 4 | patron driven acquisition 13 |
column 15 | recht op informatie 33 |
agenda 36 | verschenen 37 | data doen ertoe 38 |
colofon 40 | exposities 41 |
professional in het nieuws 42 | overstap 42 |

PAG 14 BERNARDETTE DE LANGE

De funfactor van erfgoed apps

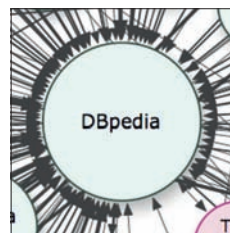
Afgelopen september was De Waag in Amsterdam het decor van de eerste editie van SmartErfgoed. Deze driedaagse workshop en wedstrijd had als doel om erfgoedinstellingen te helpen bij het ontwikkelen van slimme toepassingen rondom hun collecties. Een terugblik.

PAG 16 EDGAR MEIJ

Zoekmachines van de toekomst

Na het statische en het interactieve web die men met web 1.0 en 2.0 is gaan aanduiden, is dan nu de vraag welke ontwikkeling de meeste kans maakt met web 3.0 te worden aangeduid. Edgar Meij betoogt dat alles om het semantische web zal draaien.

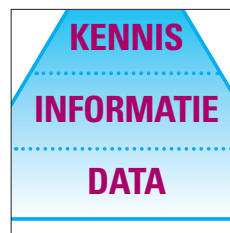

PAG 21 EXTRA: PROGRAMMA
NVB JAARCONGRES 2011

PAG 25 JOSJE CALFF

Het vak, de professie en de bibliotheek

Het jaarcongres 2011 van de NVB heeft als centraal thema niet ‘het vak’ of ‘het veranderende vak’, maar ‘Een ander vak’. In de editie-2010 was een van de tracks getiteld ‘de Professie’ en in 2009 ‘de Professional’. Blijkbaar is er iets aan de hand.

PAG 29 ERIC SIEVERTS EN RONALD DE NIJS
25 jaar Adlib

Adlib Information Systems bestaat 25 jaar. Omdat het bijzonder is dat een relatief klein Nederlands softwarebedrijf het zo lang volhoudt in de snel veranderende digitale wereld en daar ook nog internationaal succes heeft, een interview met twee van de oprichters.

PAG 34 JEANNETTE M. SOETERS-KEMAN
De informatiespecialist moet de boer op

Jeannette M. Soeters-Keman, werkzaam bij notaris- en advocatenkantoor AKD, biedt in deze aflevering van Weekboek een kijkje in haar eigen werkpraktijk.

Het volgende nummer van InformatieProfessional verschijnt 2 december.
Bijdragen voor dat nummer zijn welkom tot 14 november.

Echt Hema

Het Nederlands Fotomuseum en warenhuis Hema werken sinds kort samen. Uit een selectie van vijftig foto's van Nederlandse fotografen, afkomstig uit de collectie van het Fotomuseum, kan men een foto laten afdrukken op canvas via hema.nl. Een van die foto's is de hier afgebeelde fotomontage van Cas Oorthuys.

Eerder werkte Hema samen met het Rijksmuseum

in Amsterdam. In 2008 presenteerde het warenhuis 55 producten, variërend van serviesgoed tot theedoek, die waren voorzien van afbeeldingen en dessins, gebaseerd op zeventiende-eeuwse kunststukken van het Rijksmuseum. Die samenwerking werd een jaar later herhaald voor de afbeeldingen op verschillende voorverpakte lekkernijen van het warenhuis.

Afsluitdijk,
fotomontage,
1955

© Cas Oorthuys / Nederlands Fotomuseum

Wall Street-tegenstanders beginnen eigen bibliotheek

People's Library voorziet demonstranten van de juiste boeken.

In de Verenigde Staten wordt al wekenlang geprotesteerd tegen het kapitalisme. Dagelijks verzamelen zich honderden demonstranten in Wall Street in New York City, het symbool van alles wat er mis is met de beurzen en de banken.

De OccupyWallStreet-beweging is nu een eigen bibliotheek aan het bouwen. Tijdens het demonstreren en discussiëren ontstond bij veel deelnemers de behoefte om

boeken over economie en aanverwante onderwerpen te lezen. De organisatoren van OccupyWallStreet hebben de bibliotheek de People's Library genoemd. Ze hebben via internet informatieprofessionals opgeroepen hen te helpen met het bouwen van een catalogus en het maken van matches tussen lezers en boeken. Vier bibliothecarissen hebben gehoor gegeven aan de oproep en zijn bezig de gedoneerde boeken (gemiddeld

Foto: People's Library

worden er veertig boeken per dag geschonken aan de People's Library) te catalogiseren. Voor de catalogus wordt gebruik gemaakt van de boekencommunitysite LibraryThing, waar ook veel openbare en

universiteitsbibliotheken deel van uitmaken.

De bibliotheek wordt vóór elke demonstratie opgebouwd op marktkramen. Er is ook een speciale kinderbibliotheek.

peopleslibrary.wordpress.com

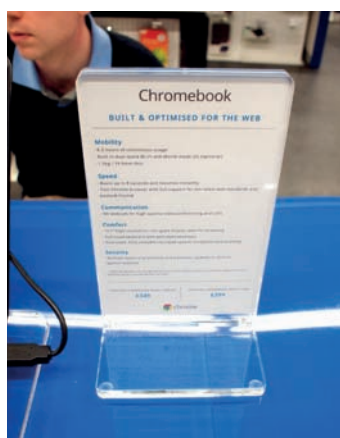
<

Google opent winkels in Londen

ChromeZone-winkel

Google heeft in Londen twee ChromeZone-winkels geopend waar laptops met Chrome worden verkocht. De zogeheten ChromeBooks zijn nog geen verkoopshit en daarom probeert Google ze via een fysiek verkoopkanaal aan de man te brengen. Volgens Google kopen veel consumenten een computer nog steeds het liefst in een fysieke winkel omdat ze dan direct vragen kunnen stellen aan het personeel.

Google, dat al over een webwinkel voor ebooks beschikt, ziet de 'echte' winkels als een experiment. Ze bevinden zich in winkels van Currys & PC World.

<

Onderzoek naar gebruik boeken in academische bibliotheken

Slechts zeer klein deel van collectie wordt intensief geraadpleegd.

OhioLINK and OCLC Research hebben een rapport gepubliceerd met data over het gebruik van boeken in negentig academische bibliotheken in de Verenigde Staten. In totaal gaat het om dertig miljoen unieke titels die zich in de jaren 2007-2008 in de collecties van bibliotheken van zestien universiteiten, drieëntwintig community colleges, vijftig particuliere colleges en de State Library of Ohio bevonden. Samen vormen deze organisaties het Ohio Library and Information Network (OhioLINK) en bedienen ze 600.000 gebruikers. In totaal hebben de deelnemende organisaties vijftig miljoen titels in hun collecties. Uit het onderzoek, dat zich be-

perkte tot papieren boeken en manuscripten, blijkt dat de zogeheten 80-20-regel niet klopt. Bibliotheacarissen gaan ervan uit dat tachtig procent van het uitleenverkeer wordt bepaald door twintig procent van de collectie. Uit de gegevens van het onderzoek van OhioLINK and OCLC Research blijkt dat slechts zes procent van de boeken zorgt voor tachtig procent van het uitleenverkeer. De dataset van het onderzoek is gepubliceerd onder een Open Data Commons Attribution-licentie en mag vrijelijk gebruikt worden door andere onderzoekers en belangstellenden. Onderzoek: www.oclc.org/research/publications/library/2011/2011-06r.htm

Foto: Wikimedia Commons

Ohio State University Library

Inhuren van informatie-professionals wordt nu nog flexibeler

- ☒ werving en selectie
- ☒ uitzenden en detacheren
- ☒ loopbaanbegeleiding
- ☒ talent ontwikkeling

Bel voor meer informatie of persoonlijk advies:
Marlous Landman 010-2060263

INGRESSUS
Werving Selectie & Detachering

www.ingressus.nl

>> 5% Nederlanders bezit ereader

Uit onderzoek van Intomart GfK in opdracht van de Stichting Markt-onderzoek Boekenvak blijkt dat vijf procent van de Nederlanders een ereader heeft. Ereader-eigenaren zijn gemiddeld ouder dan 35 jaar, hoog opgeleid, welvarend en woonachtig in het westen of zuiden van het land.

>> Wehkamp wint prijs voor zoekmachinemarketing

Door een betere positionering in zoekmachines verhoogde Wehkamp zijn omzet met 8,7 procent. Wehkamp maakt gebruik van een online campagnemanagementsysteem van Bgenius waarmee marketeers in verschillende zoekmachines zoekwoordencampagnes kunnen plaatsen. Het systeem automatiseert handelingen die tot voor kort stuk voor stuk moesten worden uitgevoerd. Daardoor kunnen marketeers sneller reageren op het publiek en campagnes aanpassen. Volgens ecommercevakblad *Emerce* heeft het nieuwe online campagnemanagementsysteem Wehkamp enkele miljoenen euro's opgeleverd.

>> Marcel van Buijtenen start Driesem

Na 34 jaar werkzaam te zijn geweest

bij TU/e (o.a. Bibliotheek en TU/e Weborganisatie en -management) is Marcel van Buijtenen op 1 augustus jl. met pensioen gegaan. Per diezelfde datum is hij Driesem Informatie <> Organisatie <> Communicatie gestart. Het eerste uitgeefproduct van Driesem is de poëziebundel *Voorbij de lucht* met een selectie van veertig jaar gedichten van Van Buijtenen. De gedichten gaan vergezeld van illustraties van Cora Beijersbergen van Henegouwen en Barthel Brussee.

www.driesem.nl

Powerhouse Museum analyseert gebruik van webcatalogus

Oppervlakkige gebruiker raadpleegt online museumcollectie het vaakst.

Het Powerhouse Museum in Sydney geldt als een pionier op het gebied van digitale innovatie en gebruik van sociale media. Vijf jaar geleden ging de eerste versie van de digitale catalogus van het museum online. De catalogus is sindsdien enkele malen vernieuwd. Voor de volgende grote vernieuwing wordt onderzoek gedaan naar het gebruik van de catalogus. Museummedewerkers analyseren samen met promovendus Suse Cairns van de University of Newcastle de gebruikstatistieken van de afgelopen vijf jaar.

Het onderzoek is nog niet afgerond, maar in een interview maakt Cairns wel al enkele voorlopige resultaten bekend. De onderzoekster onderscheidt vier hoofdtypen gebruikers van de online museumcatalogus: de *familiars*, de *seekers*, de *utilisiers* en de *wanderers*. De familiars kennen de museumcatalogus al. Ze hebben al eerder informatie opgezocht of ze hebben het museum bezocht. Ze waarderen de catalogus omdat die van een museum is. Seekers zijn bij het eerste bezoek aan de catalogus nog niet bekend met het museum. Ze zijn op zoek naar betrouwbare informatie voor bijvoorbeeld een onderzoek, werkstuk of een presentatie. Seekers kunnen familiars worden.

Foto: Daniel Catt

Web 2.0-project van het Powerhouse Museum

Utilisiers weten van tevoren al precies naar welke informatie ze zoeken. Ze zijn taakgeoriënteerd en zoeken materiaal of antwoorden op vragen voor bijvoorbeeld een werkstuk voor school.

Wanderers komen vaak bij toeval uit bij de museumcatalogus. Ze zijn op zoek naar weetjes en antwoorden op oppervlakkige vragen.

Tachtig procent van de wanders raadpleegt de museumcatalogus slechts één keer. Aan het andere eind van het spectrum bevinden zich de intensieve gebruikers, die de afgelopen zes maanden meer dan vijf keer informatie opzochten in de catalogus. Deze groep maakt vijf procent van de gebruikers uit. Cairns en de museummedewerkers hebben ook gekeken naar de zoektermen die gebruikt worden. Tijdens het schooljaar worden zoekopdrachten zoals 'gold license' meer gebruikt dan tijdens vakanties. Ook de actualiteit blijkt invloed te heb-

ben op wat mensen zoeken. Als bekende Australiërs van wie het museum objecten heeft in het nieuws zijn, wordt de catalogus vaker geraadpleegd.

Cairns heeft ook onderzoek gedaan naar de manier waarop conservatoren materiaal verzamelen voor en over de collectie. Sommige conservatoren vertrouwen voornamelijk op boeken. Andere gebruiken allerlei websites, online catalogi van andere musea, wiki's en weblogs. Ongeacht de gebruikte bronnen zoeken alle conservatoren volgens Cairns naar twee soorten informatie. Ten eerste willen ze contextuele informatie hebben om een object in de geschiedenis te kunnen plaatsen. Ten tweede zijn ze op zoek naar informatie over de geschiedenis van het object zelf en de kenmerken van de maker.

Het interview over de voorlopige resultaten van het gebruikersonderzoek is hier te lezen: is.gd/iFXoJC

World Wide Web Index meet invloed internet

Google betaalt 1 miljoen dollar om positieve en negatieve invloeden van digitalisering te onderzoeken.

De World Wide Web Foundation is bezig met de ontwikkeling van de World Wide Web Index. Deze index moet de invloed van internet op onder meer de economie, politiek en sociaal-maatschappelijke verhoudingen aantonen in verschillende landen.

De Web Index meet zowel de positieve als de negatieve invloeden van het internet. Het is de bedoeling dat de Web Index een jaarlijkse publicatie wordt. De eerste versie zal in 2012 verschijnen. Google heeft één miljoen dollar geschonken voor de ontwikkeling van de Web Index.

www.webfoundation.org/projects/the-web-index

Afbeelding: Terra Nova

Q&A

Ernst-Jan Pfauth, oud-chef internet van NRC, is samen met NRC-collega Ward Wijndelts de start-up Brainsley.com begonnen. Pfauth vertelt over de plannen van deze webservice waar mensen links kunnen delen binnen hun expertise. 'We willen de bibliotheek van de toekomst bouwen.'

Het web is een grote informatiechaos?

Het web is een schatkamer, boordevol schitterende boeken, slimme artikelen, ontroerende video's, handige gidsen, you name it, maar het is helaas ook een enorme rotzooi in die schatkamer. Je moet toevallig op mooie dingen stuiten, of er door een blogger, twitteraar of andersoortige curator heen gestuurd worden. Er zijn nu een paar honderd curators die je in Nederland kan volgen. Edwin Mijsbergen vertelt je bijvoorbeeld alles over informatiemanagement, Nalden over urban lifestyle en Alexander Klöpping over nieuwe media. Maar er lopen in Nederland nog honderdduizenden mensen meer rond die dat zouden kunnen doen. Alleen de structuur ontbreekt. Een blog is veel werk, op Twitter en Facebook is er veel ruis. En ook Google kan je niet vertellen wie je kan vertrouwen. Tijd voor een oplossing!

Hoe gaan jullie orde in die chaos aanbrengen?

Door een platform te bouwen voor alle experts waarop ze op een gestructureerde en vooral leuke manier interessante links binnen hun vakgebied kunnen delen. Iedereen kan eigenlijk zijn eigen openbare bibliotheek beginnen, over één specifiek onderwerp. Vroeger was zo'n boekenkast – met papieren boeken en tijdschriften – afdoende, nu wil je ook kunnen linken naar afzonderlijke artikelen, TED-talks en goede tweets. Andere mensen uit je vakgebied kunnen je dan volgen – zonder ruis. Als duizenden experts gebruik maken van Brainsley.com, kunnen wij slimme landingpages per expertise maken. Zodat als je op zoek bent naar een goed boek over verandermanagement, je in één oogopslag ziet wat de experts zoal lezen.

Staan bibliotheken en andere informatiewerkers ook als samenwerkingspartners op jullie lijstje?

Absoluut, we verwachten dat Brainsley ook voor hen een handig openbaar platform wordt om hun expertise te delen. Lijkt me ook zeer goede PR voor ze. Ze kunnen laten zien dat ze aan de bal zijn.

De naam 'Brainsley' verwijst naar de achttiende-eeuwse Ierse dichter Richard Brinsley Sheridan. Vanwaar deze keuze?

Omdat hij het volgende over bibliotheken zei: 'Madam, a circulating library in a town is as an evergreen tree of diabolical knowledge; it blossoms through the year. And depend on it that they who are so fond of handling the leaves, will long for the fruit at last'. Aangezien wij de ambitie hebben om de bibliotheek van de toekomst te bouwen, spreekt deze lyriek ons wel aan.

Jullie hebben NRC Handelsblad als investeerder aangetrokken?

Ja, we zijn een BV waar NRC een eerste investering in heeft gedaan. Te zijner tijd gaan we op zoek naar andere investeerders voor een volgende ronde. Met NRC is er overigens ook een inhoudelijke samenwerking. En we kunnen gebruik maken van de kracht van NRC. Zo stond er kortgeleden een advertentie voor een stagiair voor Brainsley in de krant. Maar het allermooiste is natuurlijk dat er voor NRC tientallen experts werken, en met Brainsley.com kunnen ze hun kennis – en waarom je hun artikelen zou willen lezen – nog beter laten zien.

Wanneer gaat de webservice live?

Begin volgend jaar doen we de eerste uitnodigingen voor alfatesters de deur uit. Iedereen die met ons mee wil testen, kan zich op Brainsley.com opgeven voor de nieuwsbrief.

NIOD ontwikkelt zoekmachine die verwijzingen naar de oorlog opspoort

Oorlog in het Parlement onderzoekt Handelingen der Staten Generaal.

Hoe vaak refereren politici aan de Tweede Wereldoorlog? Om dat te kunnen onderzoeken, ontwikkelt het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies samen met de Universiteit van Amsterdam een zoekmachine die verwijzingen naar de Tweede Wereldoorlog in de Handelingen der Staten Generaal op kan sporen. De zoekmachine, die de werktitel Oorlog in het Parlement draagt, wordt ontwikkeld in het kader van CLARIN-NL, de Europese digitale onderzoeksomgeving voor geesteswetenschappers. Ook Data Archiving and Networked Services (DANS) is bij de oorlogszoekmachine

NSB'ers in Zeeland

betrokken. DANS fungeert als host voor de dataset van de Handelingen der Staten Generaal in de periode 1945-2010. De onderzoekers willen met behulp van de zoekmachine, die kijkt naar woorden die met de Tweede Wereldoorlog zijn geassocieerd zoals Hitler, NSB, joden, landverrader, colla-

boratie en concentratiekamp, drie hypothesen toetsen. Ten eerste willen ze bekijken of de aanname dat in de jaren vijftig de Tweede Wereldoorlog in het nationale discours naar de achtergrond verdween klopt. Ten tweede willen ze weten of in de politieke discussie in het parlement terug te vinden is dat in

de jaren zestig de belangstelling voor de jodenvervolgung toenam en de mythe van Nederland als verzetsland doorgeprikt werd. Tot slot willen ze nagaan of de veronderstelling klopt, dat verwijzingen naar de Tweede Wereldoorlog lange tijd een wapen van linkse politici geweest zouden zijn om rechtse politici de mond te snoeren. De zoekmachine zal als online demonstratiemodel op het web worden gepubliceerd. De resultaten van het project worden ook gebruikt om te bepalen wat voor digitale behoeftes onderzoekers in de geesteswetenschappen hebben. Meer informatie: is.gd/cTQ1gG <

Foto: Zeeuwse Bibliotheek

Studenten lanceren LibraryPirate

Digitaal distributiesysteem voor studieboeken verontrust uitgevers.

In de Verenigde Staten is onlangs de website LibraryPirate gelanceerd. De site is bedoeld voor de distributie van studieboeken. In de Verenigde Staten zijn studieboeken zeer kostbaar. Een prijs van 100 of 150 dollar per boek is heel gebruikelijk. Sommige boeken kosten zelfs 200 dollar of meer. Studenten die hun boeken willen delen met anderen, gebruiken LibraryPirate om aan te geven hoe de teksten gedownload kunnen worden. De site bevat zelf geen kopieën van boeken, maar verwijst door naar downloadlinks die worden

aangeleverd door studenten. De dure studieboeken hebben winkels als Amazon ertoe gebracht om leendiensten te beginnen. Voor 50-70 procent van de prijs kunnen studenten ebookversies van studieboeken tijdelijk huren. Na de huurperiode worden de ebooks onleesbaar. Via LibraryPirate kunnen studenten ook deze leenboeken met anderen delen. Ze delen zowel de inhoud als de kosten. Een bijkomend voordeel is dat de boeken leesbaar blijven. Uitgevers zijn niet blij met LibraryPirate omdat het om illegale kopieën gaat. www.librarypirate.me <

Afbeelding: Ella Larose

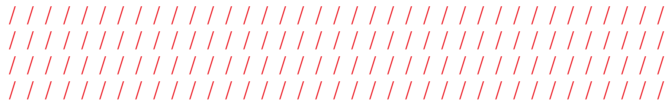

Foto: Marco Dardos

Google geeft zelf cursussen informatievaardigheden

Zoekbedrijf ontwerpt lesmateriaal voor bibliothecarissen en docenten.

Uit onderzoek van Google blijkt dat de meeste internetgebruikers niet goed kunnen zoeken. Negentig procent van de internetgebruikers weet zelfs niet dat ze met de toetscombinatie ctrl + f (find) snel een woord of een zin op een pagina kunnen vinden. Driekwart van de leraren in het voortgezet onderwijs en de helft van de universitaire docenten blijkt die toetscombinatie niet te kennen.

Google is daarom zelf begonnen om cursussen informatievaardigheden te geven. Onder de naam Google Web Search Education biedt het zoekbedrijf verschillende soorten cursussen aan voor onder meer

docenten en informatieprofessionals. De cursussen worden voornamelijk in de Verenigde Staten gegeven, maar via het web kan iedereen meedoen. De cursussen bevatten een breed scala aan onderwerpen zoals de basis van het web (het verschil tussen een site en een browser), de verschillende zoekmachines van Google, geavanceerde zoekoperatoren, auteursrecht en betrouwbaarheid van informatie. Alle cursussen zijn onder een creative commons-licentie uitgegeven en mogen vrijelijk gebruikt en bewerkt worden. Google Web Search Education: sites.google.com/site/gwebsearcheducation

De juiste informatie bij de juiste persoon

Adlib Bibliotheek catalogiseert meer dan boeken alleen. Adlib Bibliotheek vormt de kern van een compleet informatie- en kenniscentrum. Desgewenst kunt u deze kern uitbouwen met de uitleen-, bestel- en tijdschriftenmodules, of met vragenregistratie, SDI, full-text search en verschillende online services. Iedere vorm van informatie wordt zo op maat gemaakt voor uw gebruikers. Niet voor niets is Adlib Bibliotheek in gebruik bij vele mediatheken, bedrijven, (hoge)scholen, en juridische en overheidsinstellingen.

Adlib Bibliotheek

Veelzijdig Overzichtelijk Aanpasbaar aan alle soorten publicaties
Internetmodules: SDI attenderen, Online reserveren en Full text zoeken Eenvoudig titelbeschrijvingen ontleen Makkelijk rapporteren Geïntegreerde aanvullende modules: Bestelmodule, Uitleenmodule en Tijdschriftenmodule Meertalig Internationale standaarden SRU, ISBD/AACR2, Z39.50 MARCXML, OAI-PMH en meer Integreerbaar met Adlib Museum en Adlib Archief tot één 'crossdomain' systeem API-koppelingen Keuze databases MS SQL Server, Oracle, Adlib Internet ready.

adlib
The easy way to knowledge

Adlib Information Systems
(0346) 58 68 00
sales@adlibsoft.com
www.adlibsoft.com

enriette Reerink	Ari Rouvari	Geertje Jacobs	Paul Zeef
to Huvila	Tapani Sainio	Lotte Baltussen	Max Arends
arah Stierch	Frank Meijer	Victor de Boer	Joyce Ray
orman Rodger	Katie McFadden	Judith van Gent	Dick Rijken
	Kate Fernie	Marieke van Erp	Susan Reilly
	Marino Jaén Espinosa	Susan Lêgene	Kate Lindsay
		Guus Schreiber	Alun Edwards
Samuel Jones		Rui Guerra	Ylva Berglund
elissa Terras	Johan Carlström	David Jonas	David Hopes
timothy Jones	Sorin Hermon	Trilce Navarrete	Pim Luiten
llen Fleurbaay	Miriam Lerkenfeld	Albert Boekhorst	Jesse de Does
patrick Heneise	Tobias Golodnoff	Rinke Smedinga	Leila Liberge
ert Nulens	Ari Häyrinen	Anne Vroegop	Barbara Capel
ylvie d'Haene	Fredrik Palm	Simon Tanner	Doron Goldfarb
likael Vakkari		Alexandra Woodall	Dieter Merkl
alerie Wallace		Mike de Kreek	Bouchra Filali
im Causer	Michael Edson		Areti Damala
ustin Tonra	Katherine Watson		Peter van der Doel
ftimios Mavrikas	Nadine Leloup	Marco Streefkerk	Ebelien Pondaag
laarten Dammers	Frans Hoving	Martijn Arnoldus	Josef Froschauer
marianne Fokkens	Hans de Haan	Theo Meereboer	Martin Weingartner
se van Zeeland	Martijn Pater	Sander Limonard	Ronald Lenz
im de Haan	Martijn Stevens	René Tol	Henrik Summanen
na Dijkman	Jane Finnis	Pepijn Lemmens	Hildelies Balk
rant McNulty	Sandra Fauconnier	Bart Grob	Katrien Depuydt
iall McNulty			
ram Wiercx	Charles Leadbeater	Paul Stork	Friedel Grant
eth van Hooland	Max Majorana	Arianne Neijenhuis	Margriet Schavemaker
ella Hollander	Douwe Huizing	Ralph Kits	Hans van der Linden
nnelot Vijn	Cas Verholt	Aubéry Escande	Marco de Niet
aj van Vliet	Johan Oomen	Monika Lechner	Jim Michalko
George Lodewijk	Merete Sanderhoff	Petra Schoen	Johan Oomen
anna Marttila	Peter Samis	Iris Douma	Anra Kennedy
rwin Verbruggen	Kristof Michiels	SylvieD'haene	Ingeborg Bennink
va van Passel	Lawrence Chiles	Nikki Timmermans	Anne-Marie Kremer
lga van Oost	Hein Wils		

Anne-Kathrin Kuhlemann
Clifford Lynch

already over 250 participants

register now at www.dish2011.nl

6-9 December 2011, WTC, Rotterdam

'Vakreferenten doen slechts een gok naar wat de gebruiker wil'

Op uitnodiging van de afdelingen Hogeschool- en Wetenschappelijke Bibliotheken (HB-WB) van de NVB kwam op 22 september jl. Rick Anderson naar Nederland. Anderson, Associate Director for Scholarly Resources and Collections bij de bibliotheek van de University of Utah, staat bekend om zijn prikkelende opvattingen en inspirerende blogartikelen waarin hij ons aan het denken zet over collectievorming in bibliotheken.

Alice de Jong

In de geheel gevulde Doelenzaal van de Universiteit van Amsterdam sprak Anderson over Patron Driven Acquisition (PDA), een manier van collectiëren waarbij de klant beslist wat aangeschaft wordt. Anderson stelde dat vakreferenten slechts een gok doen ('a bad guess at patron needs') naar wat gebruikers willen hebben en zo een collectie samenstellen, terwijl alleen de gebruikers weten wat ze echt willen. Dit uitgangspunt staat in schril contrast met de traditionele manier van collectievorming, waarbij een specialist een selectie maakt uit het aanbod. Als bibliotheken het nu zo zouden inrichten dat gebruikers de titels kunnen uitkiezen op het moment dat ze daar behoefte aan hebben, elektronisch dan wel op papier, dan kan – aldus Anderson – daarmee de hele collectievorming worden ondergaan. Daarmee wordt de rol van een bibliothecaris of vakreferent wel aanzienlijk verkleind.

Voorwaarden

Natuurlijk moet wel aan enkele voorwaarden worden voldaan. Anderson vertelde hoe hij en zijn collega's in Utah in de catalogus alle titels van bepaalde ebookpakketten hadden ge-

Rick Anderson

laden. Deze titels waren nog niet in het bezit, maar stonden daar 'in de etalage'. Zodra een gebruiker interesse toont voor een ebook, door bijvoorbeeld een paar keer op een titel te klikken, wordt het op de achtergrond gekocht en beschikbaar gesteld. Vervolgens kan de gebruiker direct beginnen met lezen.

Ook moet de klant, als hij dat wil, elektronische bestanden als papieren boek kunnen printen. Daartoe is de meermalen door Anderson bejubelde 'espresso book machine' door de universiteit aangeschaft. Dit apparaat kan elektronische bestanden printen, zodat er een kant-en-klaar boek uit rolt. Ideaal om tegenstanders van 'elektronisch' te paaien met papier als het echt nodig is.

Om de discussie verder aan te zwengelen, was Kurt De Belder, bibliothecaris van de Universiteit Leiden, en Peter van Laarhoven van de Universiteit van Groningen gevraagd om te reageren. De Belder plaatste kanttekeningen bij de vergaande PDA-constructie van Anderson. Hij vroeg zich af of de expertise van de bibliotheek niet verloren zou gaan en of er geen aanvullende collectievorming moest plaatsvinden.

In de zaal ontstond er discussie: hoe kunnen gebruikers er achter komen welke interessante titels er voor hen bestaan zonder dat specialisten uit de bibliotheek hen daarop wijzen? Is het PDA-verhaal geen verkapte bezuiniging?

Einde van 'big deals'

In een tweede presentatie ging Rick Anderson in op de dagelijkse praktijk van deze nieuwe vorm van collectioneren. Hij voorspelde een verandering in de 'big deals' bij de elektronische tijdschriften. De grote pakketten zullen tot het verleden gaan behoren, hoe graag de uitgevers ook zouden willen dat wij ze aanschaffen, aldus Anderson. Het bibliotheekbudget is simpelweg niet meer toereikend. En gebruikers zijn niet

zozeer geïnteresseerd in tijdschriften dan wel in artikelen. Zij hebben geen zin om het hele tijdschrift te lezen als ze maar één artikel op het oog hebben. Anderson vergeleek het met de muziekindustrie, waar mensen een enkel nummer kopen in plaats van een album. In Groot-Brittannië houden de universiteitsbibliotheken hun poot stijf bij de nieuwe ronde onderhandelingen met uitgevers; zij weigeren de hoge prijzen te betalen.

Andersons lezing zette de zaal aan het denken en na afloop werd er nog flink gediscussieerd. Hoewel er door Patron Driven Acquisition minder voor bibliothecarissen te doen lijkt, is dit slechts schijn. Het valt nog niet mee om met de contentleveranciers goede afspraken te maken over de automatische aanschaf. En om de uitgebreide selectie van titels aan de gebruikers voor te schotelen, zijn nog heel wat technische en organisatorische hobbels te nemen. Toch ziet het ernaar uit dat PDA in de toekomst een veel grotere rol in de collectievorming zal gaan spelen.

Alice de Jong is redacteur van InformatieProfessional.

De funfactor van erfgoed

De Waag in Amsterdam was van 27 tot en met 29 september het decor van de eerste editie van SmartErfgoed. Deze driedaagse workshop en wedstrijd had als doel: erfgoedinstellingen helpen en uitdagen bij het ontwikkelen van slimme toepassingen rondom hun collecties.

Bernardette de Lange

De pakweg 35 deelnemers vanuit een tiental instellingen kwamen veelal in teamverband op het evenement af. Onder hen professionals uit zowel musea (Bonnetanten, Openluchtmuseum, Nemo) als bibliotheken en archieven (Koninklijke Bibliotheek, Universiteitsbibliotheek Utrecht, Instituut voor Beeld en Geluid). Tijdens de introductie werd al duidelijk dat er grote verschillen bestaan tussen de instellingen. Musea zijn vaak al ver met eigen toepassingen, waarbij het accent ligt op het vergroten van naamsbekendheid gezien een sterke onderlinge concurrentie. Archiven beschikken daarentegen veelal nog niet over eigen apps. Bovendien hebben ze een ander doel voor ogen: het breder ontsluiten van hun collecties, liefst in samenwerking met andere archieven en technische partners.

Bezint eer ge begint

De uit Frankrijk afkomstige keynotespreker Loic Tallon,

bekend van zijn boek *Digital technologies and the museum experience*, zette de belangrijkste aanbevelingen en relevante voorbeelden op een rij. Zijn pleidooi, een historische tour langs klassieke 'elektronische' museumtoepassingen, heeft een eenvoudige boodschap: erfgoedinstellingen hebben vaak niet (genoeg) nagedacht over een afgebakende doelgroep en over de unieke mogelijkheden van mobiele technologie, waardoor men vaak niet verder komt dan een klassieke museumtoepassing in een modern jasje. Ook waarschuwt hij voor een te nadrukkelijke focus op de technologie zelf: 'Het is leuk om als erfgoedinstelling een eigen app te hebben, maar je hebt er niets aan als niemand er gebruik van wil maken.'

Succesverhalen

In de veelal Engelse voorbeelden die Tallon aanhaalde, komt allereerst een consistente funfactor naar voren. Of het

nu gaat om Tate Tramps (app van Tate Modern) waarbij spelers op basis van hun selectie aan kunstwerken elkaar kunnen bestrijden, of Meanderthal, van het Smithsonian, een 'face morphing app' waarbij je met één druk op de knop kunt uitvinden hoe je er als Neanderthaler uitgezien zou hebben.

Daarnaast hamerde hij op het 'KISS'-principe (keep it simple, stupid). Instellingen zouden moeten kiezen voor een simpele, gefocuste ervaring, met duidelijke functionaliteit zonder opsmuk. Als voorbeeld noemt hij de app van het Streetmuseum van Londen.

Nederlandse cases

Om de statements van Tallon te toetsen aan de praktijk, lichtten Hein Wils (Stedelijk Amsterdam), Ferry Piekart (NAi) en Liesbeth Jansen (UP-Labs/Westergasfabriek) elk een eigen case toe. Met de aanwezigheid van de instelling op popfestival Lowlands en een

succesvolle augmented reality app rondom het Museumplein was de case van het Stedelijk vooral een betoog over hoe een erfgoedinstelling haar collectie buiten de muren van het museum tot leven kan brengen.

Piekart vertelde over het visualiseren van architectuur met behulp van indrukwekkende 3D-modellen. Vooral de praktische uitdagingen – 'met het Retina-display op de iPhone 4 moesten we opeens de resolutie in onze app aanpassen' – boden een verrassend kijkje in de (erfgoed app)keuken.

Liesbeth Jansen, voormalig directeur van de Westergasfabriek in Amsterdam, wist te verbazen met technologie deels buiten de smartphone om (zoals een AR-verrekijker die extra informatie geeft over gebouwen waar je naar kijkt). Grootste succes zijn de 'fluisterbanken', waarbij bezoekers verhalen kunnen achterlaten voor andere bezoekers. Ook hier een technologische anekdote over het regenbestendig maken van de fluisterbank. Een overbodige luxe, zo bleek. Niemand maakt er in de regen gebruik van.

20% marge

De grootste conceptuele 'clash' moest voor velen echter

Zoekmachines van de toekomst

Voor de manier waarop het web zich ontwikkelt, is de metafoor van het toekennen van versienummers algemeen in zwang geraakt. Na het statische en het interactieve web dat men met web 1.0 en 2.0 is gaan aanduiden, is dan nu de vraag welke ontwikkeling de meeste kans maakt met web 3.0 te worden aangeduid. Edgar Meij zal op het NVB Jaarcongres op 17 november aanstaande betogen dat dit om het semantische web zal draaien, waarbij hij vooral ingaat op wat dat voor het zoeken betekent. Hier geeft hij vast een voorproefje.

Edgar Meij

‘De zoekmachine van de toekomst ziet er nu al slimmer, interactiever en socialer uit’

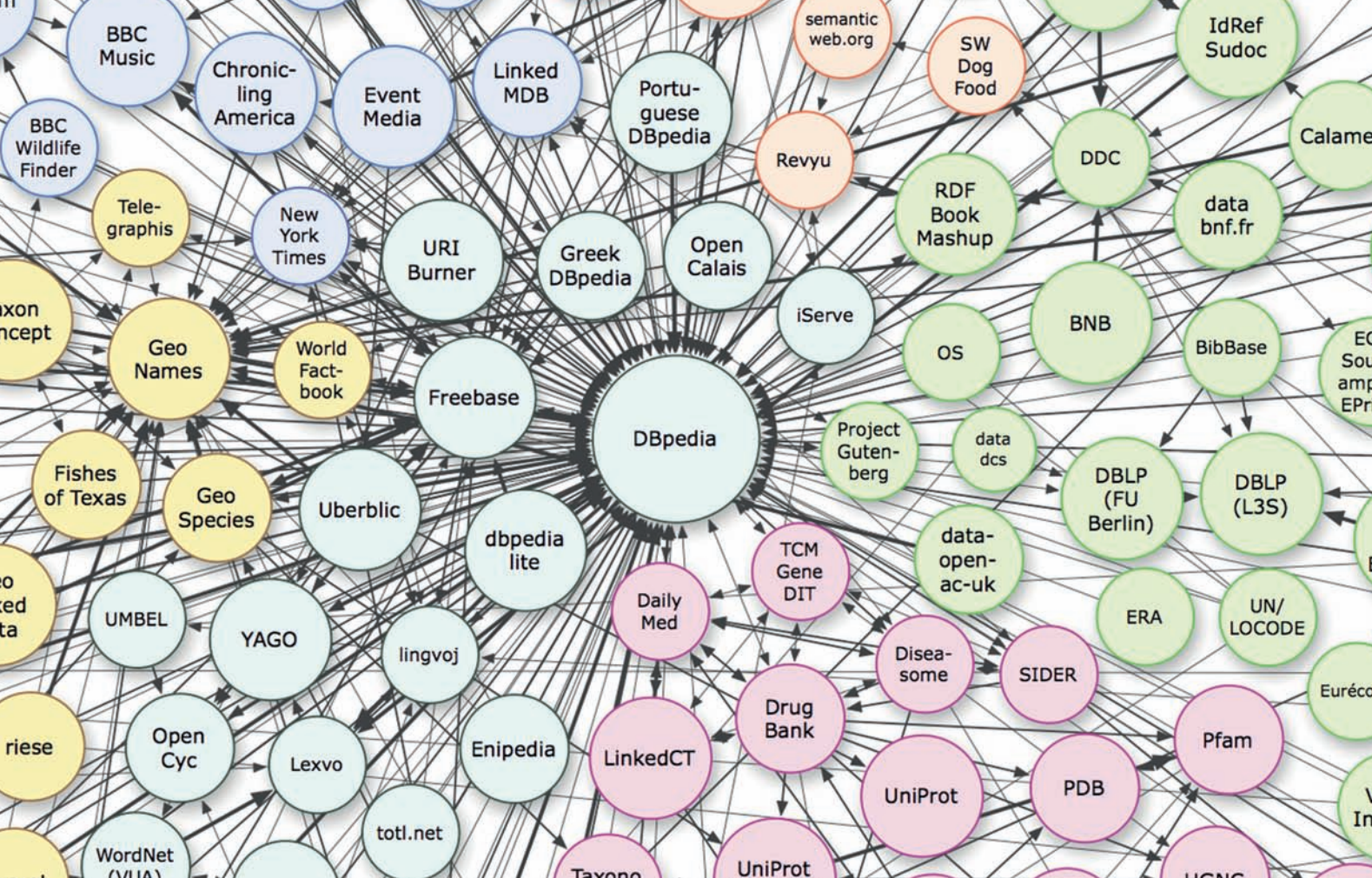
Edgar Meij spreekt tijdens de track ‘Web 3.0’

Er bestaat enige discussie over wat de logische opvolger zal zijn van web 2.0, waarin user-generated content, het delen van informatie en interoperabiliteit centraal stonden. Hoewel meer ideeën de ronde doen, is er veel steun voor het idee web 3.0 gelijk te stellen aan het semantische web. Het sturende idee achter het semantische web is dat alle dingen op internet worden beschreven in speciale talen, zodat computers de informatie die ze aantreffen kunnen ‘begrijpen’. Een object kan bijvoorbeeld gekenmerkt worden als onderdeel van een voertuig, als persoon of als een fysieke plek op aarde. Zodra objecten op een dergelijke manier worden gekarakteriseerd, ontstaat een gigantisch netwerk van ‘linked data’ en kunnen computers verrassende en nuttige links ont-

dekken, die wellicht nooit door mensen ontdekt zouden zijn. Dit heeft de potentie een compleet nieuwe vorm van kunstmatige intelligentie mogelijk te maken [1]. Maar zover zijn we nog (lang) niet. Er zijn een hoop redenen aan te dragen waarom het semantische web uit de visie van Berners-Lee het niet zal redden. Een van de belangrijkste redenen is het feit dat veelal een enkele centrale ontologie (‘model van de wereld’) wordt verondersteld. Ook is nog niet onomstotelijk vastgesteld dat dergelijke technieken werken in de open omgeving van het web. In specifieke omgevingen, toepassingen en taken worden successen behaald, maar deze vertalen zich nog niet naar breed toepasbare initiatieven. Desondanks bestaat er inmiddels een groeiende ‘wolk’ van datasets met machineleesbare gegevens, die onderling gekoppeld worden (‘linking open data’ of LOD, zie figuur 1). Die wolk kan ingezet worden als semantische ruggengraat om allerhande taken aan te pakken. Een andere reden is het feit dat bij alledaagse gebruikers van het web weinig animo bestaat om deel te nemen aan het toekennen van metadata aan objecten. We zijn dusdanig gewend geraakt aan het gebruik van zoekmachines om een

Wie is...

Edgar Meij is onderzoeker aan het Instituut voor Informatica van de Universiteit van Amsterdam. Hij doet onderzoek naar het intelligenter maken van zoekmachines door het toepassen van informatie uit externe kennisbronnen en richt zich op statistische methoden voor intelligente informatieontsluiting.

Figuur 1. Linking Open Data cloud diagram; datasets met gestructureerde computerleesbare data en daartussen aangebrachte links (richard.cyaniak.de/2007/10/loa/)

weg door het web te vinden, dat geen dringende reden bestaat om bij te dragen aan de ontwikkeling van het semantische web – los van informele, ‘lichtgewicht’ semantiek in de vorm van persoonlijke bookmarks/tags¹ of simpele annotaties op webpagina’s.

Onder de motorkap

Waar we inmiddels wel steeds meer voorbeelden van zien is het inzetten van semantiek in het zoekproces, bijvoorbeeld verkregen uit LOD.² Wat houdt dat dan in? Recente ontwikkelingen maken het mogelijk dat computers begrijpen welke concepten gebruikt worden in stukken tekst, zoals webpagina’s, zoekmachine queries, tweets, et cetera. Dit begrijpen houdt niets meer in dan het linken van (delen van) tekst aan meer gestructureerde informatie – veelal in de vorm van zogenaamde entiteiten – zoals je die bijvoorbeeld vindt in LOD.

Een veelvoorkomende definitie van een ‘entiteit’ omvat personen, bedrijven, producten, locaties, et cetera. Oftewel, alles wat een eigen Wikipedia-pagina kan hebben. Exaleads zoekmachine voor Wikipedia geeft een goed voorbeeld van entitei-

ten. Zodra je daar een query intypt haalt de zoekmachine entiteiten op die gerelateerd zijn aan de query, die je vervolgens op een interactieve manier kan gebruiken om de resultaten aan te passen aan datgene wat je voor ogen had. In zekere zin is dit een moderne variant van faceted zoeken, waarbij metadata behorende bij of geëxtraheerd uit zoekresultaten, worden geanalyseerd en weergegeven, teneinde de zoekresultaten interactief te verbeteren. Een van de meest bekende voorbeelden hiervan is te vinden bij allerhande online winkels, waar je één of meer categorieën kan selecteren om de gevonden producten in te perken.

Wikipedia is uitgegroeid tot een aanzienlijke kennisbron en het aantal Wikipedia-pagina’s groeit gestaag. Een van de inte-

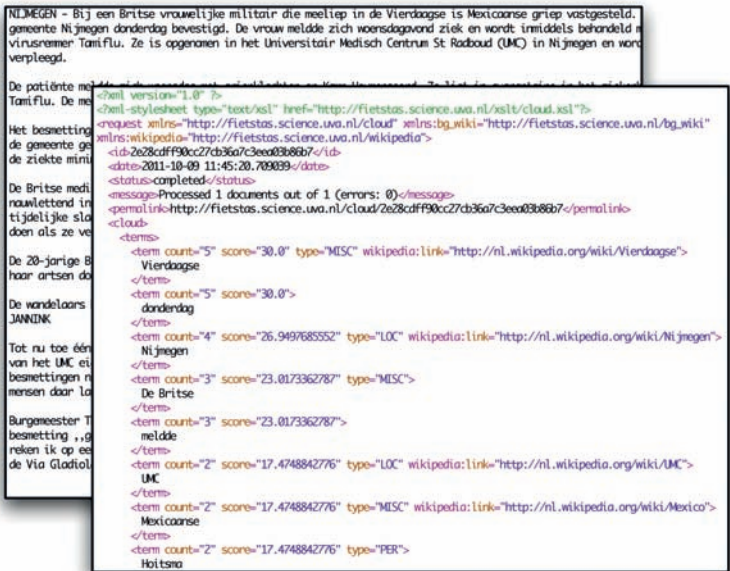
ressante eigenschappen van Wikipedia in de context van semantische zoekmachines is dat iedere entiteit geassocieerd is met een door mensen bewerkte beschrijving, zodat ze makkelijk gevonden en beschreven kunnen worden. Ook bevat Wikipedia structurele informatie in de vorm van categorieën, hyperlinks tussen artikelen en infoboxes en sjablonen. Infoboxes zijn de elementen die bij sommige Wikipedia-artikelen aan de rechterhand worden weergegeven en vaak semi-gestructureerde informatie bevatten. Hetzelfde ‘soort’ Wikipedia-artikelen heeft veelal hetzelfde soort infoboxes, zoals steden, zangers, et cetera. Sjablonen lijken hier enigszins op en bevatten ook gestructureerde informatie die specifiek is voor een bepaald soort onderwerp, zoals medicijnen of vliegvelden. DBpedia is een initiatief dat als doel heeft deze informatie automatisch uit Wikipedia te extraheren en beschikbaar te stellen in LOD. Door zijn algemene aard speelt DBpedia hier een centrale rol, zoals in figuur 1 ook te zien is.

Methoden die tekst kunnen linken aan entiteiten gebruiken in belangrijke mate taaltechnologie in combinatie met machinelere, en zijn erop gericht om entiteiten,

‘Het semantische web uit de visie van Berners-Lee zal het niet redden’

‘We zien steeds meer voorbeelden van het inzetten van semantiek in het zoekproces’

Figuur 2. Voorbeeld van annotaties gemaakt door Fietstas, een webservice voor tekstanalyse die onder meer entiteiten kan herkennen in tekst

netwerken van entiteiten, profielen van entiteiten of relaties tussen entiteiten en hun relaties in teksten te herkennen. Aan de Universiteit van Amsterdam werken we sinds 2008 aan een gedistribueerde omgeving genaamd Fietstas, die de vereiste functionaliteit als webservice aanbiedt. Naast verschillende vormen van tekstnormalisatie biedt Fietstas ook semantische functionaliteiten zoals het herkennen van entiteiten en relaties, het normaliseren van entiteiten en het genereren van ‘profielen’ van entiteiten. Dit maakt het bijvoorbeeld mogelijk om een willekeurige tekst aan te bieden en een lijst met gevonden entiteiten terug te krijgen. Zie figuur 2 voor een illustratie van het soort van documentannotaties dat daarbij door Fietstas gegenereerd wordt.

Wat kunnen we met de ontdekte links tussen tekst en Wikipedia? Vanwege de directe koppeling tussen Wikipedia en DBpedia kunnen de tools voor semantisch linken (zoals Fietstas of WikipediaMiner)³ direct gebruikt worden om LOD-entiteiten te herkennen in willekeurige teksten, gebruikmakend van aanvullende informatie uit Wikipedia [5]. Zodra entiteiten zijn herkend, kunnen we deze inzetten tijdens het zoekproces.

Semantisch zoeken en vinden

Semantische zoekmachines stellen ons in staat om relevante entiteiten en hun relaties te identificeren in grote hoeveelheden tekst en vervolgens in te zetten, bijvoor-

beeld door het zoekproces te sturen, suggesties te genereren of door de resultaatpresentatie aan te passen.

De mogelijke toepassingen van het inzetten van semantiek tijdens het zoeken zijn legio en variëren van het simpelweg inzetten van alternatieve schrijfwijzen of synoniemen (zoals de tilde operator in Google),⁴ via specifieke interpretaties zoals WolframAlpha⁵ die verzorgt, tot het volledig taalkundig analyseren van een query (zoals Powerset⁶ en Ask.com dat beogen).

Laten we verder ingaan op het scenario van een zoekmachine voor het web. Het automatisch ‘expanderen’ van een query met alternatieve schrijfwijzen lijkt een veelbelovende strategie om op een automatische manier meer relevante webpagina’s te identificeren. Waarom past een bedrijf als Google dit dan niet op grote schaal toe? Een belangrijk tegenargument is ambiguïteit; de gemiddelde query bestaat gemiddeld uit ongeveer 2,4 termen (vaak zelfs minder, zie [3,6]) en biedt vaak niet genoeg houvast om zeker te weten wat een gebruiker bedoelt. Een dergelijke strategie kan daarom al snel de verkeerde kant opgaan en termen introduceren die niet relevant zijn. Een ander tegenargument is het feit dat het zoekproces minder transparant wordt. Zodra er automatisch termen worden toegevoegd aan de query, bestaat de kans dat er documenten worden teruggegeven die niet relevant zijn, waardoor de kans groot is dat de gebruiker gefrustreerd raakt en uitwijkt naar een andere zoekmachine. Een betere stra-

tegie is dan om gebruikers de keus te geven door middel van zijdelings vermelde suggesties in de resultaatpagina’s.⁷

Ondanks het feit dat de genoemde technieken niet automatisch worden toegepast, werken de drie grote zoekmachines voor het web (Google, Bing en Yahoo!) aan verbeteringen van algoritmes en methoden die met hoge precisie kunnen aangeven welke entiteit(en) worden bedoeld in een query. Zij passen dergelijke technieken trouwens al enige tijd in beperkte mate toe. In het bijzonder bij het zogenaamde ‘vertical search’, waarin een incrementeel lerend algoritme beslist wat de intentie van de gebruiker is. Aan de hand van de voorspelde intentie (‘ik wil een boek kopen’, ‘ik wil meer informatie’, et cetera) wordt vervolgens besloten of er, naast de normale webresultaten, ook resultaten worden weergegeven uit ‘verticale’ sub-zoekmachines die gespecialiseerd zijn in een bepaald type informatie. Denk aan Google Maps, YouTube of plaatjes, maar ook aan resultaten uit online winkels, blogs, het nieuws, et cetera. In het meest voorkomende geval worden de resultaten uit deze ‘verticals’ verweven met de normale zoekresultaten. De Yahoo!-zoekmachine gaat hiermee zelfs nog een stap verder en biedt specifieke overzichts-pagina’s aan voor sommige queries [2].⁸

Ook het simpelweg herkennen van bepaalde patronen kan worden beschouwd als een vorm van intelligent zoeken. Probeer maar eens de Google queries ‘time in Amsterdam’, ‘1+1’ of ‘1 dollar in euro’. Andere manieren om concepten en en-

```

<h1>About myWebApp</h1>
<h2>1. The Essentials about myWebApp</h2>
<div about=http://example.com/mywebapp" typeof="am:WebApplication">
  <p>
    myWebApp, created by <span rel="dctm:creator" resource="http://example.com/AOMEltid">AOME Ltd.</span>, is a [...].
    The application is provided to you and maintained by <span rel="dctm:publisher" resource="http://example.com/AOMEltid">AOME Ltd.</span>.
  </p>
  <p>
    The myWebApp is powered by the
    <div rel="arcus" resource="http://src.example.com/mywebapp/software" href="myWebAppSoftware">myWebApp software</div>
    as described below, last updated on <span property="dctm:modified" datatype="xsd:date">2010-01-01</span>.
  </p>
  <h3>1.1 Components</h3>
  <p>The main components of myWebApp are:</p>
  <div>
    <div>
      <div>The very important <rel="dctm:hasPart" href="http://src.example.com/mywebapp/module-1">module 1</div>
      <div>An incredible cool <rel="dctm:hasPart" href="http://src.example.com/mywebapp/module-2">module 2</div>
      <div>As well as the nice <rel="dctm:hasPart" href="http://src.example.com/mywebapp/module-3">module 3</div>
    </div>
  </div>
  <h3>1.2 Dependencies</h3>
  <p>In myWebApp, the following software and services are used:</p>
  <div>
    <div rel="arcus">
      <span about="http://src.example.com/mywebapp/dependencies/Apache" typeof="daop:Project">
        <span property="daop:name">Apache HTTP Server</span>
        <rel="daop:homepage" href="http://httpd.apache.org/">http://httpd.apache.org/</rel>
      </span>
    </div>
    <div rel="arcus">
      <span about="http://src.example.com/mywebapp/dependencies/RedlandRaptor" typeof="daop:Project">
        Redland's <span property="daop:name">Raptor RDF Parser Library</span>,
        <rel="daop:homepage" href="http://librdf.org/raptor/">http://librdf.org/raptor/</rel>, release version
        <span rel="daop:release">
          <span typeof="daop:Version">
            <span property="daop:revision">1.4.20</span>
          </span>
        </span>
      </span>
    </div>
  </div>

```

Figuur 3. Voorbeeld
RDFa-code met
Dublin Core-metadata

titeiten in te zetten tijdens het zoeken vinden we in zogenaamde Microformats en in RDFa. Dit zijn semantische talen die als doel hebben om semantiek in te bedden in XHTML-opmaakcode. Waar Microformats een specifiek vocabulaire behelst, kan RDFa gebruikt worden om ieder willekeurig kennismodel in te zetten in de annotatie van (gedeeltes van) webpagina's. Het doel hiervan is om op een backwards-compatible manier semantische webfunctionaliteit aan webpagina's te kunnen toevoegen. Dit wordt veelal op automatische wijze toegepast (zie figuur 3). Zoekmachines kunnen hier vervolgens gebruik van maken, bijvoorbeeld door zogenaamde 'rich snippets', waarin dergelijke gestructureerde informatie wordt getoond in het scherm met zoekresultaten. Denk aan resultaten van LinkedIn, waarbij de huidige baan en locatie van een persoon worden getoond, aan recensiescores voor een bepaald product of recept, maar denk ook aan het weergeven van de tijden en locaties waarop een bepaalde film wordt vertoond.⁹

Zoekgedrag van de gebruikers is een van de ontwikkelingen op weg naar web 3.0. Waar we in eerste instantie gewend waren aanzienlijke aantallen webpagina's uit de resultaatpagina's van zoekmachines te bekijken, wordt tegenwoordig doorgaans slechts de eerste pagina bekeken. Tien jaar geleden keek minimaal 58 procent van de gebruikers alleen naar de eerste resultaatpagina; in 2005 was dit percentage zelfs opgelopen tot meer dan 80 procent [3,4,6,7]. Ook zien we in het zoekgedrag

van gebruikers dat we vaker op zoek zijn naar scherper gedefinieerde eenheden, zoals eerdergenoemde entiteiten. Als iemand wil weten waar en hoe laat een bepaalde film in de buurt draait, accepteert men niet langer pagina's van verschillende

bioscopen te moeten bekijken. In plaats daarvan verwachten we dat de zoekmachine ons deze stap uit handen neemt en een overzicht teruggeeft.

Of het nu gaat om dubbelzinnigheid in
zoekvragen aan te pakken, het weergeven

advertentie

randstad

ProBiblio

TELEFOON 023 55 46 275
 FAX 023 55 46 280
 E-MAIL RANDSTAD@PROBIBLIO.NL
 WEBSITE WWW.PROBIBLIO.NL/RANDSTAD

De beste keus in informatieprofessionals

Randstad/ProBiblio bemiddelt
 voor de functie van:
informatiespecialist
documentalist
bibliotheclaris/mediatheclaris
DIV medewerker
team/projectleider

werven selecteren uitzenden van informatieprofessionals

‘Alle Facebook-acties, waaronder de bekende Like-knop, zijn geschreven in RDFa’

van intelligente manieren van interactie of de presentatie van zoekresultaten, alle voorbeelden tot dusver laten zien dat semantische zoekmachines de zoekervaring van de gebruiker nu al aan het veranderen zijn.

Recente ontwikkelingen

Eerder kwamen Microformats en RDFa al aan de orde en in het bijzonder hoe deze toegepast worden om de resultaatpagina’s van zoekmachines ‘intelligenter’ te maken. De wildgroei aan verschillende dialecten en de verschillende mate van ondersteuning bij verschillende zoekmachines deden Bing, Google en Yahoo! recentelijk besluiten een gezamenlijk voorstel voor een vocabulaire om entiteiten te beschrijven naar buiten te brengen, waarmee gestructureerde informatie opgenomen kan worden op webpagina’s. Op de bijbehorende website, schema.org¹⁰ genaamd, staan alle categorieën die ondersteund worden, alsmede documentatie voor ontwikkelaars en webmasters. Onder de categorieën bevinden zich entiteitstypen als personen, films, producten, locaties en meer. Ook wordt ondersteuning gegeven voor semantische webtalen als OWL en RDE, met als doel schema.org-annotaties deel uit te laten maken van LOD. Een andere recente ontwikkeling is Open Graph van Facebook. We kennen allemaal de Facebook ‘Like’-knoppen op websites en dit is de volgende versie daarvan. Facebook erkende een veelgehoorde klacht van gebruikers dat een simpele ‘Like’ in veel gevallen misstond. Gebruikers wilden bijvoorbeeld alleen maar aangeven dat ze iets gezien of gehoord hadden, zonder een impliciet positief waardeoordeel te geven. En, hoewel het in eerste instantie al mogelijk was om

een zogenaamd objecttype (zoals ‘acteur’, ‘stad’, et cetera) mee te geven aan datgene dat ‘geliked’ kon worden, werd er maar sporadisch gebruik van gemaakt, voornamelijk vanwege de erg beperkte lijst met ondersteunde types. Open Graph heeft als doel beide bezwaren aan te pakken. Allereerst kan men, naast de ‘Like’-actie, eigen acties definiëren, zoals ‘Listened’, ‘Watched’, et cetera. Ten tweede kunnen nu ook entiteiten aangeduid worden (zogenaamde ‘objects’), waarop de acties betrekking hebben. Maar wat heeft dit te maken met het semantische web? En met zoeken? Het aanduiden van objecten en mogelijke acties die men daarop kan ondernemen, heeft wel degelijk het karakter van het semantische web. Daarnaast zijn alle Facebook-acties, waaronder de bekende ‘Like’-knop, geschreven in RDFa. En, wellicht nog belangrijker, het ondersteunt het sociale karakter van internet en brengt dit naar het semantische web. Met dergelijke annotaties kunnen namelijk gepersonaliseerde suggesties worden gedaan, bijvoorbeeld aan de hand van acties van vrienden of van personen die erg lijken op een gebruiker. Tot slot is het open source contentmanagementsysteem (CMS) Drupal een vermelding waard. Dit van oorsprong Belgische project wordt over de gehele wereld als back-end voor allerlei websites gebruikt. In de laatste versie (Drupal 7) wordt er out-of-the-box ondersteuning geboden voor RDFa.¹¹ Dit betekent dat alle content op een website met Drupal als CMS standaard ontsloten kan worden met RDFa. Denk aan personen op een forum, producten in een webshop, of bijvoorbeeld recensies. Door het open karakter van Drupal zijn objecten en types vrijelijk te definiëren en kunnen deze dus met minimale inspanning aangeboden worden als machineleesbare informatie en deel gaan uitmaken van het semantische web.

Tot slot

Met het steeds breder beschikbaar komen van machineleesbare informatie, methoden om deze informatie te consumeren en produceren, en met het steeds slimmer worden van automatische methoden om entiteiten te herkennen in tekst, komt het semantische web steeds dichterbij. Met behulp van moderne, semantische zoek-

machinetechnologieën zijn inmiddels de eerste stappen – van hoge kwaliteit en op grote schaal – gezet om deze informatie in te zetten om gebruikers sneller te laten vinden wat ze zoeken. Of dit alles daadwerkelijk web 3.0 gaat voorstellen zullen we pas over enige tijd weten, maar voor nu ziet de zoekmachine van de toekomst er in ieder geval al slimmer, interactiever en socialer uit. <

Noten

- 1] Op websites zoals delicious.com en www.diigo.com.
- 2] Overigens vindt het omgekeerde ook plaats, dat wil zeggen het inzetten van zoekalgoritmes zoals Google die gebruikt om wijs te worden uit de gigantische hoeveelheid aan data die op het semantische web in de vorm van gelinkte data te vinden is. Dat is echter niet het onderwerp van dit artikel.
- 3] wikipedia-miner.cms.waikato.ac.nz.
- 4] Zie www.google.com/support/websearch/bin/answer.py?answer=35890#synonym.
- 5] Zie bijvoorbeeld www.wolframalpha.com/input/?i=tortoise+vs+hare.
- 6] [en.wikipedia.org/wiki/Powerset_\(company\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Powerset_(company)).
- 7] Zie bijvoorbeeld de ‘related searches’ aan de linkerhand van search.yahoo.com/search?p=picasso.
- 8] Zie bijvoorbeeld search.yahoo.com/search?p=amsterdam.
- 9] www.google.com/movies.
- 10] schema.org.
- 11] semantic-drupal.com.

Referenties

- [1] Tim Berners-Lee, James Hendler, Ora Lassila: The Semantic Web. *Scientific American Magazine*, 2001.
- [2] Ricardo Baeza-Yates, Andrei Broder, Yoelle Maarek, Prabhakar Raghavan: The new frontiers of Web search: going beyond the 10 blue links. *SIGIR 2010 Industry Track* (2010).
- [3] Bernard J. Jansen, Amanda Spink, Tefko Saracevic: Real life, real users, and real needs: a study and analysis of user queries on the web. *Information Processing and Management* 36(2): 207-227 (2000).
- [4] Evangelos P. Markatos: On caching search engine query results. *Computer Communications* 24(2): 137-143 (2001).
- [5] Edgar Meij, Marc Bron, Laura Hollink, Bouke Huurnink, Maarten de Rijke: Mapping queries to the Linking Open Data cloud: A case study using DBpedia. *Web Semantics: Science, Services and Agents on the World Wide Web* (2011).
- [6] Craig Silverstein, Monika Rauch Henzinger, Hannes Marais, Michael Moricz: Analysis of a Very Large Web Search Engine Query Log. *SIGIR Forum* 33(1): 6-12 (1999).
- [7] Amanda Spink, Bernard J. Jansen, Chris Blakely, Sherry Koshman: A study of results overlap and uniqueness among major Web search engines. *Information Processing and Management* 42(5): 1379-1391 (2006).

Een ander vak

Veel grote onderwerpen die nu het nieuws bepalen, zijn meer dan ooit (ook) internetonderwerpen. En gaan over informatie. Denk aan privacydiscussies (bijvoorbeeld Google), WikiLeaks, auteursrechtdiscussies, andere manieren van kennisoverdracht... En vraag je dan af wat hierin de rol van 'de' informatieprofessional is en in hoeverre die rol anders moet worden ingevuld dan tot nu toe het geval is. Dat is wat er tijdens deze editie van het NVB Jaarcongres gaat plaatsvinden. Hoe? Met een gevarieerd programma waarin het debat centraal staat.

Programma

● NVB-voorzitter Michel Wesseling opent het NVB Jaarcongres 2011. Daarna volgt de uitreiking van de Victorine van Schaick-prijs. Het grootste deel van het plenaire ochtendgedeelte is gereserveerd voor het debat. Centraal tijdens dit debat staan de veranderingen die internet teweeë heeft gebracht en de gevolgen daarvan voor het vak van de bibliothecaris en – in brede zin – de informatieprofessional.

● Drie 'denkers/opiniemakers' – filosofe Stine Jensen, Waag Society-directeur Marleen Stikker en mediatheoreticus en netcriticus Geert Lovink – geven eerst een korte presentatie van tien minuten waarin ze hun visie op het thema geven. Alles kan daarbij aan de orde komen: vrijheid van informatie, privacy, intellectueel eigendom, open content, generatieverschillen, ontleding, het einde van het papieren boek enzovoort. Daarna gaan ze onder leiding van Pieter Jan Hagens met elkaar én met de zaal in debat.

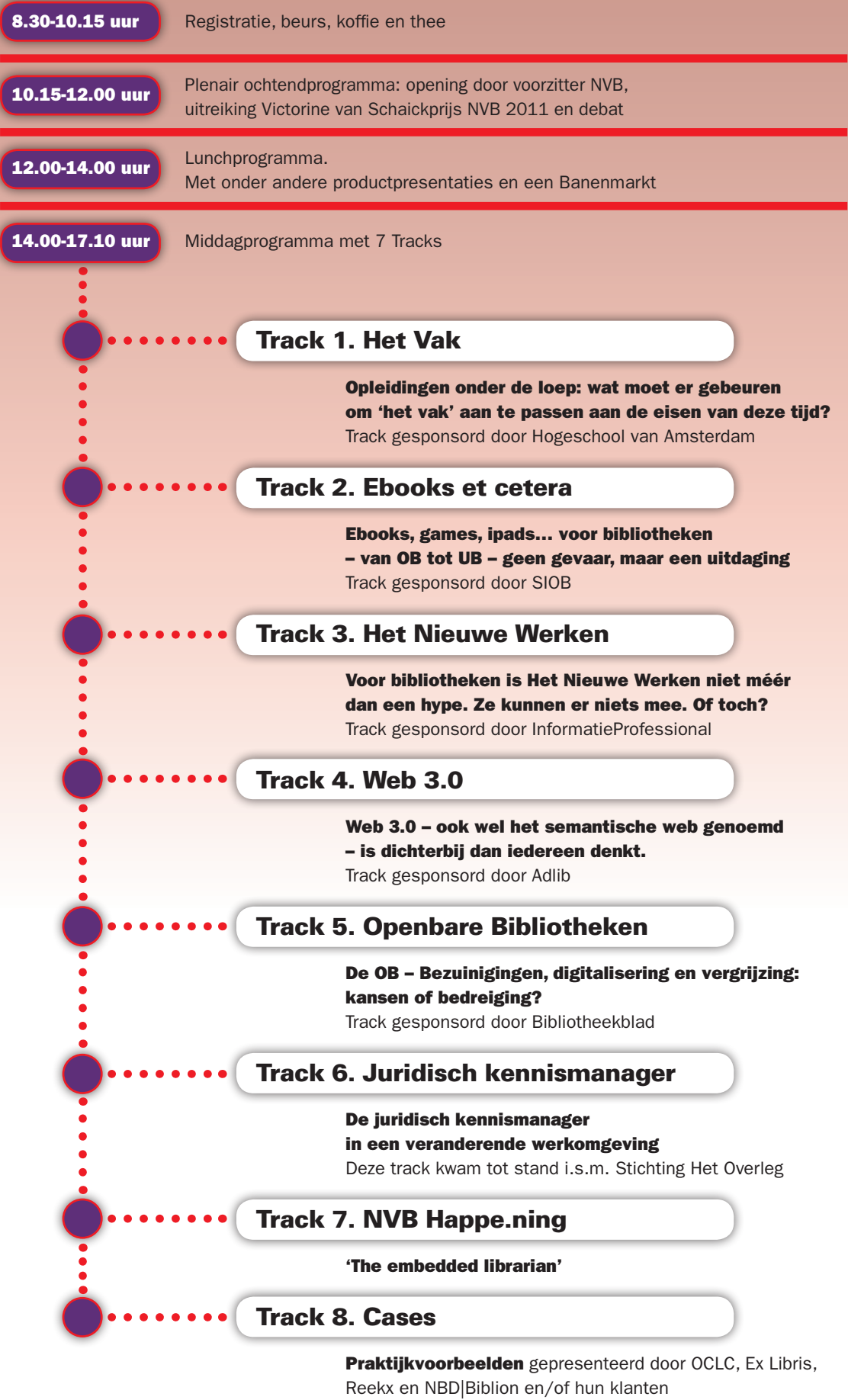
● Na het plenaire deel volgt de lunchpauze, waarbij er alle tijd is om de beursvloer met meer dan zestig exposanten te bezoeken, te netwerken en productdemonstraties bij te wonen. Ook is er dit jaar weer een banenmarkt.

● Na de pauze volgen acht parallelle tracks met elk een eigen thema: Het Vak, Ebooks et cetera, Het Nieuwe Werken, Web 3.0, Openbare Bibliotheken, Juridisch kennismanager, NVB Happe.ning en Cases. De eerste zes genoemde tracks beginnen met een debat, waarna steeds drie presentaties volgen. De track Het Nieuwe werken (HNW) is geadopteerd door *InformatieProfessional*. Jan Aleman (EuroCloud) laat zien hoe belangrijk cloud computing is voor HNW. Gerard Bierens (Fontys Hogescholen) vertelt welke rol social media

spelen binnen HNW. En Liesbeth Mantel (TU Delft) deelt haar ervaringen met invoering van HNW bij de TU Delft Library. Philip Vanhoutte (Plantronics) leidt het debat.

● Op de tweede helft van de dag staat een internetworkshop met Arno Reuser geprogrammeerd: 'Er is niets aan de hand, gaat u maar rustig slapen'. Het aantal beschikbare plaatsen hiervoor is beperkt. Aan het einde van de dag vindt een borrel plaats.

Track 1	Track 2	Track 3	Track 4	Track 5	Track 6	Track 7
14.00-14.50 uur						
Debat geleid door Gert Goris (Erasmus Universiteit)	Debat geleid door Margot Nicolaes (DOK Delft)	Debat geleid door Philip Vanhoutte (Plantronics)	Debat geleid door Ivo Zandhuis (zelfstandig consultant)	Debat geleid door Bart van der Meij (Pulsar Partners)	Debat geleid door Mark Jansen (Dirkzwager advocaten en notarissen)	Keynote door Bert Huizing (UB Groningen): De informatie- professional ‘em- bedded’: een per- spectief op het vak
14.00-14.50 uur						
Josje Calff (Universiteit Lei- den) geeft haar visie op het vak, de professie en de bibliotheek (zie ook pagina 25 en verder in dit num- mer van Informatie- Professional)	Frans Rikhof (Ernst & Young) gaat in op de relatie tussen bibliotheek en uitgever en spaart geen van beide	Jan Aleman (EuroCloud) laat zien hoe belangrijk cloud computing is voor Het Nieuwe Werken (HNW)	Edgar Meij (UvA) gaat in op de ontwikkelingen van information retrieval (zie ook pagina 16 en verder in dit nummer van Infor- matieProfessional)	Marina Polderman (Dedicon, BiblioSophia) betoogt aan de hand van filosofische en literaire fragmenten hoe noodzakelijk de bibliotheek is als publiek instituut	Wibe van der Pol (Kluwer) vertelt over mobiele toepassingen voor advocaten en wat die betekenen voor de juridisch kennismanagers	Mariette van Selm (UvA) / Joris Osterhaus (UvA): Facebook app maken
15.30-16.00 uur theepauze						
16.00-16.30 uur						
John van de Pas (Saxion Hogescholen) pleit voor het bestaans- recht van de IDM	Stefaan Froyman (Provincie West-Vlaanderen) belicht het belang van games voor bibliotheeken	Gerard Bierens (Fontys Hogescholen) gaat in op de rol van social media binnen HNW	Arjan van Hessen (Universiteit Twente) vertelt over spraak- herkenning in het licht van web 3.0	Rob Vellinga (Bibliotheek Voorschoten- Wassenaar): ‘de fysieke biblio- theek gaat voor de digitale bibliotheek’	Jeannette Soeters (AKD Prinsen Van Wijnen) vertelt over de veranderende rol van de infor- matieprofessional in advocatuur en juridische sector ¹	Wilma van den Brink (HvA): Klantencontact & korte films
16.40-17.10 uur						
Theo Verbeij (GO opleidingen) verdedigt de opvatting dat commerciële opleiders beter kunnen inspelen op de snelle veranderingen die internet met zich meebrengt	Marian Lefferts spreekt over het project Europeana Libraries	Liesbeth Mantel (TU Delft) deelt haar ervaringen met de invoering van HNW bij de TU Delft Library	Lukas Koster (Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam) belicht het fenomeen Linked Open Data	Erna Winters (Bibliotheek Kennemerwaard) bespreekt een case over ‘haar’ bibliotheek Kennemerland	Leo van der Wees (Recht.nl) gaat in op de verande- rende rol van de juridische uitgever in de informatie- voorziening	Jeroen de Boer (Bibliotheeken Midden-Fryslân): Sociale media en de informatiespecialist

¹ Zie ook pagina 34 en verder in dit nummer van InformatieProfessional

Workshop (14.00 – ca. 16.30 uur)

Arno Reuser verzorgt de internetworkshop ‘Er is niets aan de hand, gaat u maar rustig slapen’. U dient zich hiervoor apart in te schrijven. Aan de workshop zijn kosten verbonden.

Banenmarkt

Traditiegetrouw is er een uitgebreide Banenmarkt op het NVB Jaarcongres. Met dit jaar een steun in de rug van Reekx. In een-op-eengesprekken helpen Joost Brinks, senior adviseur van Reekx, en Marielle Pronk, directeur/hoofd Detachering-Projectmanagement van Reekx, werkzoekenden met sollicitatieadviezen. Daartoe gaan zij in op cv, sollicitatiebrief en presentatie van de werkzoekenden. Daarnaast krijgen deelnemers de gelegenheid om eigen vragen te stellen. Geïnteresseerden voor een een-op-eengesprek kunnen zich van tevoren aanmelden. Stuur een mail naar joost@reekx.nl of marielle@reekx.nl en zij nemen contact met je op voor het maken van een afspraak. Naast sollicitatie- en presentatieadvies is er ook dit jaar een aanbod van verse vacatures.

**Deelnamekosten,
inschrijven en meer informatie**

- ☐ **Deelname aan het congres** kost 95 euro voor leden van de NVB en voor leden van de volgende regionale netwerken: AIN (Amsterdams Informatie Netwerk), Centraal Nederland Informatie Netwerk (CNIN), ZIN (Zuidelijk Informatie Netwerk), HIN (Haags Informatie Netwerk), NIN (Noordelijk Informatie Netwerk), OIN (Oostelijk Informatie Netwerk), NVBA (Netwerk voor Bedrijfsmatig Archiveren), ABD-BVD (Belgische Vereniging voor Documentatie), VVBAD (Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen), BIN (Belgian Information Network), IHOL (Infostructuur Hoger Onderwijs Limburg), Het Overleg en SOD. IDM-studenten betalen 22,50 euro. Alle anderen betalen 210 euro.
- ☐ **Deelname aan de workshop** van Arno Reuser kost 165 euro voor NVB-leden en 265 euro voor niet-leden. Het aantal plaatsen is beperkt.
- ☐ **Inschrijven** kan via www.nvbcongressen.nl. Uw inschrijving is definitief wanneer u een bevestiging op het door u aangegeven emailadres hebt ontvangen. U ontvangt een factuur.
- ☐ **Congresbezoekers en sponsors/exposanten** kunnen gebruik maken van het speciale NVB-ReeHorst hotelarrangement voor de nacht van 16 op 17 november, maar het aantal plaatsen is beperkt. Kosten eenpersoonskamer incl. ontbijt 80 euro, exclusief 1,50 euro toeristenbelasting; tweepersoonskamer incl. ontbijt bij tweepersoonsbezetting 95 euro, exclusief 3 euro toeristenbelasting.

KID-management heeft de toekomst

Het jaarcongres 2011 van de NVB, dé beroepsvereniging van informatieprofessionals, heeft als centraal thema niet 'het vak' of 'het veranderende vak', maar 'Een ander vak'. In de editie-2010 was een van de tracks getiteld 'de Professie', en in 2009, net even anders, 'de Professional'. Blijkbaar is er iets aan de hand. Een halve eeuw geleden hadden de congressen van de NVB nog gewoon een volgnummer: in 1962 vond het 33e Bibliotheekcongres plaats, waar het vijftigjarig bestaan werd gevierd van de NVB, de Nederlandse Vereniging van Bibliothecarissen.

Josje Calff

Wie is...

Josje Calff is adjunct-directeur van de Universitaire Bibliotheken Leiden (UBL). Tevens is zij lid van de Raad van Toezicht van het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SI OB) en voorzitter van de FOBID-Opleidingscommissie.

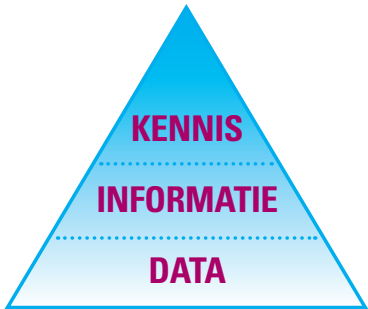

Josje Calff spreekt tijdens de track 'Het Vak'

Wat dat (andere?) vak tegenwoordig precies inhoudt, en of met 'vak' en 'professie' hetzelfde bedoeld wordt, is niet vanzelfsprekend. Hier volgt een poging het terrein nader in kaart te brengen, zonder bij voorbaat al verstrikt te raken in hoe het vak moet heten, hoe we de bijbehorende beroepsbeoefenaren zullen noemen, wat zo'n professional daarvoor zoal moet kennen en kunnen, laat staan welke opleiding daarvoor nodig is. Het gaat daarbij (1) om het vak in de zin van een vakdiscipline, (2) om het beroep (of eigenlijk beter in meervoud: de functies), en (3) om de relatie daarvan met de bibliotheek.¹ Zo'n helikopterview is onvermijdelijk tamelijk abstract en theoretisch van karakter.

Het vak

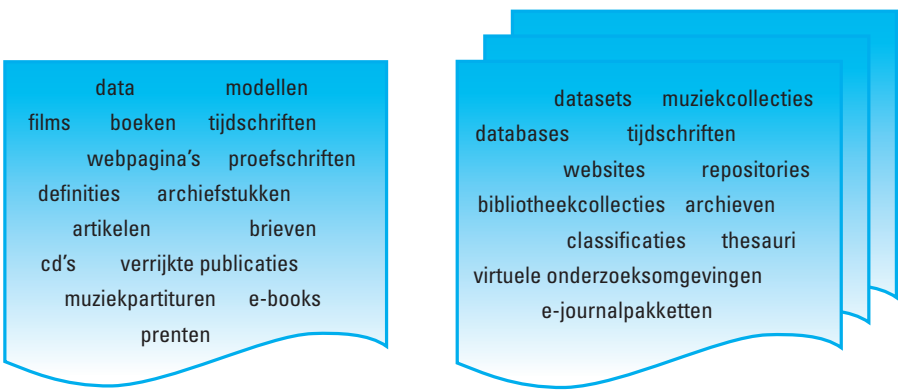
Ten eerste 'het vak' in de zin van een vakdiscipline. In Wikipedia² en elders wordt als primair kenmerk voor een vakdiscipline genoemd dat er sprake moet zijn van een specifiek, formeel onderwerp van studie: *het kenobject*. Wat het kenobject van ons vak is, is in Nederland een maar weinig expliciet besproken onderwerp. Dat creëert ruimte voor iedereen om de vakinhoud naar eigen inzicht en behoefte in te vullen. Dat is uiteraard niet verboden, maar het leidt tot veel langs elkaar

Figuur 1. KID-piramide

heen gepraat en brengt het discours niet verder. Ooit draaide het vak om de *bibliotheek*. Recenter gooit *informatie* hogere ogen als onderscheidend element: het *informatievak* dus. Of liever nog het *bibliotheek- en informatievak*. En hoewel *informatie* nog steeds een cruciale plaats inneemt, lijkt de tijd rijp om de blik te verruimen en de trits *Kennis – Informatie – Data* (hierna kortweg aan te duiden als KID) centraal te stellen. De hiërarchische relatie tussen kennis, informatie en data is al in de jaren zeventig van de twintigste eeuw beschreven³ en speelt een vooraanstaande rol in veel literatuur over kennismanagement. Kennis, informatie en data worden daarin gepre-

‘Het is tijd om de trits
Kennis – Informatie
– Data (KID)
centraal te stellen’

Figuur 2.
KID-eenheden

senteerd in de vorm van een piramide (zie figuur 1). Sinds de jaren tachtig gaat tevens veel aandacht uit naar een variant die nog een vierde, hogere trede omvat: *Wijsheid* (de WKID-piramide).⁴ Dit model is voor ons doel niet geschikt, omdat wijsheid betrekking heeft op iets dat uitsluitend in de hoofden van mensen zit en (nog?) niet kan worden vastgelegd op een ‘drager’ anders dan een mens. Juist het vastgelegd zijn is hier een vereiste, een cruciaal aspect: ons vak draait om *vastgelegde* kennis, informatie en data.⁵ Het type ‘drager’ waarop dat vastleggen heeft plaatsgevonden – papier, digitale media of anderszins – doet niet ter zake. Vastgelegde kennis, informatie en data komt voor in velerlei gedaanten – hier aangeduid als KID-eenheden. Deze eenheden hebben soms de vorm van losse, op zichzelf staande *items* (bijvoorbeeld een boek, een afbeelding of een feitelijk gegeven), maar ze kunnen ook het karakter hebben van samenhangende *pakketten* (bijvoorbeeld een bibliotheek, een collectie of een dataset). Figuur 2 geeft een aantal bekende voorbeelden van KID-eenheden.

Het ‘kenobject’

Wat is nu het specifieke, onderscheidende onderwerp, het ‘kenobject’ van de vakdiscipline waar het hier om gaat? Ik zou het willen omschrijven als het geheel van de processen, die het gebruik van KID-eenheden faciliteren.

Het gaat hier onder andere om uit de klassieke bibliotheekomgeving bekende zaken, zoals selecteren, catalogiseren en uitleenen, maar ook om meer op de digitale omgeving afgestemde begrippen: metadateren, taggen, harvesten, digitaliseren, linken et cetera. Deels betreft het oude en nieuwe namen voor soortgelijke processen (metadateren ≈ catalogiseren), maar tevens omvat het nieuwe elementen die vóór het digitale tijdperk niet aan de orde waren: data curation, text mining, licentiebeheer, printing-on-demand, digital rights management, beheer van instellingspublicaties en onderzoeksgegevens en ondersteuning van de virtuele onderzoeksomgeving. Naast ondersteuning en bevordering van de ‘consumptie’ van KID-eenheden, wordt in toenemende mate ook de productie daarvan gefaciliteerd. In figuur 3 wordt een reeks voorbeelden opgesomd. Ongetwijfeld zullen in de toekomst nieuwe faciliterende activiteiten en processen opduiken, waarvan wij ons nog geen voorstelling kunnen maken. Het gebruik van KID-eenheden is veelal werk van professionals, bijvoorbeeld wetenschappelijke onderzoekers of romanschrijvers, maar kan ook plaatsvinden in de context van ontspanning en vermaak: lezen, luisteren. Echter: het *vak* waar het hier om gaat betreft specifiek de *faciliterende processen* ten behoeve van (het gebruik van) vastgelegde kennis, informatie en data – anders gezegd het ‘managen’ van KID-eenheden. Dit vak wil ik kortweg *KID-management* noemen.

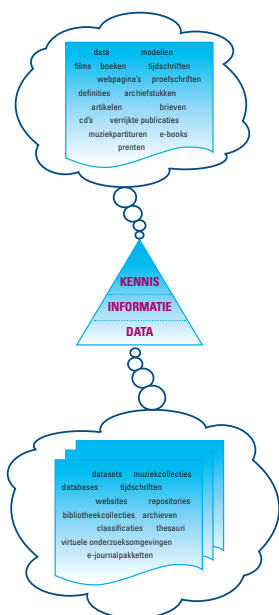
De professie

Waar het tot nu toe ging over het vak als (wetenschappelijke) discipline, wil ik nu de aandacht verschuiven naar het ‘beroep’.⁶ De term *informatieprofessional* of *informatiewerker* als overkoepelende aanduiding voor een reeks van beroepen is in Nederland vrij algemeen aanvaard. Het vakblad *InformatieProfessional* (IP) ging in 1997 van start, met vanaf de derde jaargang als ondertitel *Vakblad voor informatiewerkers*. En voor zover ik weet is geen naamswijziging op handen. Maar ondanks deze relatieve eensgezindheid is niet altijd helder welke functies nu precies wel of juist niet tot de beroepsgroep gerekend moeten worden.⁷ Opvallend is dat de discussie over het *beroep* in Nederland vrijwel altijd gevoerd wordt vanuit het perspectief van de *beroepsopleiding*.⁸ Juist vanuit het opleidingsperspectief blijkt hoe uiteenlopend de functies zijn die men in gedachte heeft, en hoe breed het scala is aan kennis, vaardigheden en andere competenties waarover (toekomstige) informatieprofessionals zouden moeten beschikken.

Kennis, vaardigheden en competenties

Het is daarom verhelderend niet alleen in kaart te brengen wat de specifieke, kenmerkende inhoud van het vak is, maar bovendien te omschrijven welke andere kennis, vaardigheden en competenties een rol kunnen spelen bij het uitoefenen van

Acquireren
Adviseren
Archiveren
Beschrijven
Bewaren
Catalogiseren
Collectioneren
Conserveren
Data curation
Deselecteren
Digitaliseren
Doceren
Embargobeheer
Harvesten
Instrueren
...

Inventariseren
Licentiebeheer
Metadateren
Opslaan
Ordenen
Publiceren
Restaureren
Selecteren
Taggen
Thesaureren
Uitlenen
Updaten
Versiebeheer
Verzamelen
Zoeken
...

Figuur 3.
KID-management

**‘Universiteits-
bibliotheken
ontwikkelen zich
tot KID-manager van
hun universiteit’**

beroepen die gerekend kunnen worden tot KID-management. Daarbij zijn drie verschillende lagen te onderscheiden: ten eerste een aantal terreinen dat inhoudelijk min of meer aan KID-management gerelateerd is, ten tweede kennis en vaardigheden die onmisbaar zijn voor bepaalde KID-managementfuncties en ten derde allerlei algemene competenties, die samenhangen met het (niveau van) beroepsmatig functioneren in willekeurig welk vak of welke functie dan ook.

De binnenste ring betreft zelfstandige vakgebieden die aan KID-management verwant zijn, maar die daar geen deel van uitmaken. Het zijn gerelateerde kennisdomeinen, waarbij data, informatie, media en communicatie een belangrijke rol spelen, zoals informatie- en communicatietechnologie, media, (data)communicatie en informatierecht. Globale kennis van deze gerelateerde vakgebieden is voor veel functies binnen KID-management relevant.

Daaromheen zit een ring van kennis die voor bepaalde beroepen of functies binnen KID-management wenselijk of zelfs onmisbaar is, maar beslist niet voor alle functies relevant. Dat betreft domeinkennis, bijvoorbeeld op de terreinen onderwijs en wetenschap, medisch, juridisch, kunst en cultuur et cetera, maar ook kennis en vaardigheden op het gebied van management, financiën, bestuur en politiek. Voor deze domeinen bestaan ‘eigen’ gespecialiseerde opleidingen. KID-managers in bepaalde functies dienen over bepaalde onderdelen van

deze kennis te beschikken en daartoe (een deel van) de relevante opleidingen te volgen of gevolgd te hebben.

De buitenste ring betreft diverse algemene vaardigheden en (gedrags-)competenties, die voor de uitoefening van welk beroep dan ook wenselijk of noodzakelijk zijn. Daarbij valt te denken aan lees-, schrijven en computervaardigheid, communicatieve vaardigheden, flexibiliteit en omgevingsbewustzijn. Het betreft hier de gangbare leerstof in het basis- en voorgezet onderwijs, maar ook persoonlijke eigenschappen en sociale vaardigheden. Die laatste twee zijn niet zonder meer leerbaar, maar kunnen wel extra getraind worden.

De bibliotheek

Na de papieren bibliotheek kwam de hybride bibliotheek, waar – naast papieren boeken en tijdschriften – in toenemende mate ook digitale materialen toegankelijk waren: collectie én connectie. Ooit, en voor een deel geldt dat nog steeds, waren ‘bibliotheek’ en ‘informatie’ onverbreekbaar met elkaar verbonden. Tegenwoordig denken de meeste mensen bij het begrip ‘informatie’ eerder aan internet dan aan de bibliotheek.

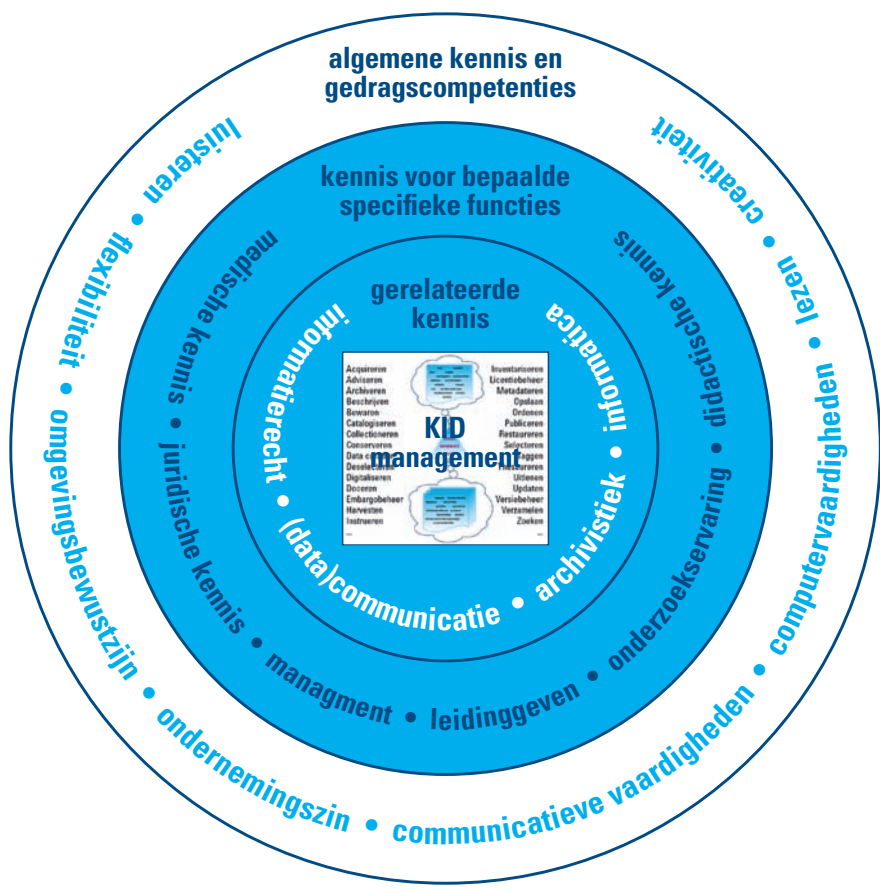
De bibliotheek wordt – behalve als een ‘verzameling’ van boeken of anderszins – dezer dagen weer steeds vaker primair geassocieerd met een fysieke plek met een sociale functie: de bibliotheek als gebouw, als ontmoetingsplaats, als ruimte om (samen) te lezen en te studeren. Universiteitsbibliotheken als studieplek zijn

populairder dan ooit, en ook de bezoekerscijfers van grote moderne openbare bibliotheken zijn hoog. Openbare bibliotheken zien hun uitleencijfers dalen, maar hun bestuurders zijn en blijven in de eerste plaats gericht op de eigen locatie, het centrale gebouw en haar filialen: een plaatselijke voorziening voor lezen en leren, voor boeken en informatie, maar ook voor ontmoeting en debat.

Wetenschappelijke bibliotheekorganisaties, met name universiteitsbibliotheken, houden zich behalve met hun gebouwen, daarnaast intensief bezig met een steeds breder wordend scala aan taken. Deze activiteiten zijn alle te beschouwen als het faciliteren van activiteiten en processen rond het gebruiken en produceren van KID-eenheden ten behoeve van hun eigen doelgroepen.⁹ Je zou kunnen zeggen dat universiteitsbibliotheken, naast hun rol als bibliotheeklocatie, zich tevens verder ontwikkelen tot KID-manager van hun universiteit, in elk geval waar het *wetenschappelijke* kennis, informatie en data betreft. Dat resulteert in een aanzienlijke verbreding van het werkterrein buiten de fysieke bibliotheek.¹⁰

Eén vak? Vele opleidingen!

Het totaalplaatje van alle competenties, kennis en vaardigheden, die een rol kunnen spelen bij functies in ons vak, in onze professie en in de bibliotheek, ziet er dan als volgt uit: in de kern bevindt zich KID-management, bestaande uit faciliterende processen rond vastgelegde kennis, in-

Figuur 4. Overzicht van het geheel aan potentiële ‘leerstof’ voor de professie

formatie en data. Daaromheen zijn drie lagen of ringen zichtbaar, bestaande uit kennis, vaardigheden en competenties variërend van inhoudelijk aan KID gerelateerde onderwerpen, via domeinen die voor bepaalde KID-managementfuncties relevant zijn, tot algemene vaardigheden en gedragscompetenties. In figuur 4 wordt schematisch het geheel aan ‘leerstof’ in beeld gebracht dat voor het vak, de professie en de bibliotheek relevant is. Uit het totaalplaatje wordt duidelijk dat de leerstof voor KID-management als vakdiscipline enerzijds en voor functies in de bibliotheek als plek anderzijds behoorlijk ver uit elkaar zijn gegroeid. Zó ver,

dat je je kunt afvragen of het zinvol is om alle functies waarop hier bedoeld wordt nog wel tot dezelfde beroepsgroep te rekenen. Mogelijk is dat niet zo’n relevante vraag, maar evident is wel dat de gedachte aan één beroepsopleiding, ook al zou deze worden aangeboden op een reeks van verschillende niveaus, niet reëel is. Kortom: dé bibliotheekopleiding bestaat niet meer. Wat wel noodzakelijk is, is een breed en divers aanbod van opleidingen, cursussen en trainingen; maatwerk dat is afgestemd op specifieke functies en flexibel aanpasbaar is aan de permanent evoluerende behoefte. Hier wordt niet verder besproken welke bestaande opleidingen mogelijk overbodig zijn dan wel juist nog gemist worden.¹¹ Een aspect wil ik er graag uitlichten: meer aandacht voor KID-management als vakwetenschap in Nederland is nodig. De van oorsprong Amerikaanse i-School-beweging¹² zou daarvoor een inspiratiebron kunnen zijn. Aan de behoefte aan hoogopgeleide KID-managers op de arbeidsmarkt bestaat volgens mij geen enkele twijfel.

‘Meer aandacht voor KID-management als vakwetenschap in Nederland is nodig’

Noten

1] Veel inspiratie daarvoor heb ik opgedaan bij Cilip, de Engelse zusterorganisatie van de NVB, en met name bij de daar al een aantal jaren gevoerde discussies over het *Body of Professional Knowledge*: tinyurl.com/3btpeqb. Zie ook mijn eerdere opmerkingen hierover in Josje Calf, ‘Het vak en de opleiding’, in: *InformatieProfessional* 2 / 2009 p. 17-21 (<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/14862>).

2] Zie: nl.wikipedia.org/wiki/Vakwetenschap: ‘Een vakwetenschap of vakdiscipline is de verkorting van vak-specialistische wetenschap of specialistische wetenschap, en dit is een aanduiding van een bestaand wetenschappelijk of academisch vakgebied. Specialistische wetenschap betekent letterlijk: wetenschap gespecialiseerd in een bepaald onderwerp ofwel kenobject.’

3] Een vroege, mogelijk de eerste, vermelding van de K-I-D driehoek is te vinden in Nicholas L. Henry, ‘Knowledge Management: A New Concern for Public Administration’ in: *Public Administration Review* 34 (1974) p. 189.

4] Zie bijvoorbeeld: Gene Bellinger e.a., ‘Data, Information, Knowledge, and Wisdom’ (2004): www.dsd.go.th/itrain/km/kboc/DIKUW_KM.pdf. Soms wordt in dit verband ook gerefereerd aan enkele regels uit het gedicht *The Rock* (1934) van T.S. Eliot.

5] Om deze reden beschouw ik ook *tacit knowledge* (kennis-in-de-hoofden-van-mensen) als zodanig niet als onderdeel van het vak. Wanneer kennismanagers zich ten doel stellen om deze *tacit knowledge* overdraagbaar te maken door ze op een of andere manier te laten vastleggen, dan vallen deze inspanningen en de resultaten daarvan, de *vastgelegde* kennisuitingen, weer wél binnen de hier gehanteerde definitie.

6] In het in noot 2 vermelde artikel in Wikipedia wordt ook het bestaan van een specifieke beroepsgroep met een specifieke opleiding en een forum voor wetenschapsontwikkeling genoemd als karakteristiek van een vakwetenschap.

7] Zie Josje Calf, ‘Het vak en de opleiding’, in: *InformatieProfessional* 2 / 2009 p. 17-21 (<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/14862>). Zie ook de FOBID Functiewiki, zoals in 2009 vervaardigd door de FOBID Opleidingscommissie: www.fobidwiki.nl.

8] Op 13 oktober 2011 werd hieraan een Expertmeeting gewijd *Opleidingen voor het Bibliotheek- en Informatievak*, georganiseerd door de FOBID-Opleidingscommissie.

9] Zie voor de activiteiten waarom het daarbij concreet gaat onder andere ook Edwin Mijsbergen, ‘Invloed van digitalisering loopt als rode draad door het toekomstbeeld’ [over de beleidsplannen van de universiteitsbibliotheken van Maastricht, Leiden en Groningen] in: *InformatieProfessional* 10 / 2011 p. 12-13.

10] In verschillende gevallen wordt voor die nieuwe activiteiten de term *embedded library* gebruikt. Dat kan soms mede dienen om zichtbaar te maken dat het ‘de bibliotheek’ (als organisatie) is, die de desbetreffende (digitale) diensten levert, waar dit voor gebruikers niet evident is.

11] Zoals ook al geopperd werd tijdens de Expertmeeting Opleidingen in het Bibliotheek- en Informatievak (zie noot 8): het ‘L-woord’, dat wil zeggen het woord ‘bibliotheek’, komt in de naam van deze vakdiscipline niet meer voor.

12] Zie: www.ischools.org.

Van Engeland via Nederland de wijde wereld in

Adlib Information Systems bestaat dit jaar 25 jaar. Omdat het bijzonder is dat een relatief klein Nederlands software-bedrijf het zo lang volhoudt in de snel veranderende digitale wereld en daar ook nog

Foto: Esther Pennarts

internationaal succes heeft, is InformatieProfessional gaan praten met twee van de oprichters die nog altijd de directie van het bedrijf vormen. Met hen kijken we terug en vooruit.

Marijke van der Kwartel
en Bert Degenhart Drenth

Eric Sieverts en Ronald de Nijs

In het gesprek met Bert Degenhart Drenth en Marijke van der Kwartel wilden we natuurlijk weten hoe het gelukt was om 25 jaar een belangrijke plaats te blijven innemen in de markt van bibliotheeksoftware en die markt zelfs flink te verbreden. Uiteraard bleef het niet bij het simpele antwoord: ‘Volhouden en jezelf steeds opnieuw uitvinden’. Om te beginnen kregen we een heleboel te horen over die begintijd 25 jaar geleden.

Hoe het begon

Uit het enthousiaste verhaal van onze gesprekspartners bleek dat veel toevalligheden ten grondslag hebben gelegen aan het ontstaan van het Nederlandse Adlib. De oorspronkelijke Engelse Adlib-software draaide op grote (en dure) Prime-minicomputers. Bert werkte toen bij het Maritiem Museum in Rotterdam waar Adlib gebruikt werd. Een vraag uit En-

geland of hij wellicht een Nederlandse vertegenwoordiging van Databasix (de producent van Adlib) wilde opzetten, kwam net op een goed moment, omdat hij niet meer helemaal tevreden was over zijn werksituatie. Toen het wat erg lang duurde voor Databasix zelf met ideeën kwam voor een overstap van de Prime-computers naar de pc’s die IBM net op de markt had gebracht, had Bert voor het Engelse bedrijf een plan uitgewerkt

‘Steeds vaker heeft een instelling een stukje archief, een stukje bibliotheek én museale objecten’

hoe ze de software konden herontwikkelen voor pc's. Tot zijn verrassing werd nog tijdens zijn bezoek aan Engeland de vraag gesteld of hij het hele bedrijf wilde overnemen.

Marijke: ‘Het was een shock, maar tegelijkertijd dachten we: dit moet kunnen. We draaiden toen al vrij goed, we hadden een vaste basis van onderhoudscontracten. We waren nog niet zo groot, dus het hoefde ook niet zo vreselijk veel geld te kosten. Al was het geen bedrag dat we zelf konden ophoesten, we hebben de financiering toch, zonder externe investeerder, op een creatieve manier kunnen oplossen.’

Bert: ‘Na de aankoop was het zaak zo snel mogelijk de software voor pc's geschikt te maken. We konden niet in één maand alle functionaliteiten van het ene naar het andere platform overzetten. We zijn dus begonnen met een uitgekleden versie. Langzamerhand kwam er steeds meer bij. En op een gegeven moment was het Prime-verhaal gewoon afgelopen.’

Verbreiding en verbreding

Bert benadrukt dat het voor het bedrijf ook erg belangrijk is geweest dat ze de

laatste tien jaar weer internationaal zijn gegaan. Alleen de Nederlandse markt is te klein. Dat de software heel makkelijk meertalig te implementeren is, heeft een belangrijke rol gespeeld bij het buitenlandse succes. En verder soms ook toeval. Bert: ‘Dan heb je een keer een consultant die iets in een Arabisch land doet, en dan gaat het als een olievlek verder. Zo is het gegaan.’

Marijke: ‘De dealer daar heeft ons benaderd met de vraag of men onze software kon distribueren. Ze zagen niet alleen kansen voor de bibliotheeksector, maar ook voor de archief- en museumkant. In Amerika is het net zo gegaan. We hebben sinds een jaar een overeenkomst met een bedrijf in Noord-Amerika voor een dealership met Adlib.’

Verder zijn er, naast eigen kantoren in Engeland en Duitsland, vertegenwoordigers in onder meer Wallonië, Frankrijk, Griekenland en het Midden-Oosten. Intussen zijn er bijna 1600 klanten in 30 landen.

Drie doelgroepen

Op dit moment is het per land heel verschillend uit welke sectoren die klanten vooral afkomstig zijn. In Nederland is de museumwereld geleidelijk een grote klantgroep geworden, maar de helft van de inkomsten komt toch nog altijd uit bibliotheekautomatisering. Op de meeste buitenlandse markten is op dat terrein te veel concurrentie van lokale producten, maar daar spelen archieven en musea de belangrijkste rol.

Bert: ‘De museummarkt is heel mondiaal. Er zijn wereldwijd zo'n zeven à acht serieuze spelers; in Europa misschien maar twee of drie.’

In de archiefmarkt is Adlib in Nederland nog niet erg succesvol, maar in Engeland is Adlib nu een van de twee grote leveranciers. Dat komt ook een beetje omdat in de Angelsaksische wereld anders met archiefmateriaal wordt omgegaan dan in Nederland. Volgens Bert denkt de Nederlandse archivaris meer in hiërarchieën en inventarislijsten, terwijl men in Engeland een veel sterker postcoördinatieve, database-achtige aanpak prefereert, die veel flexibeler variërende gezichtspunten en invalshoeken toestaat bij het werken met het materiaal.

Marijke: ‘Qua internationale standaarden voldoen we helemaal aan hoe de software

voor archieven in elkaar zou moeten zitten. Die gaan we niet wijzigen om een helemaal aparte archiefapplicatie voor Nederland te maken.’

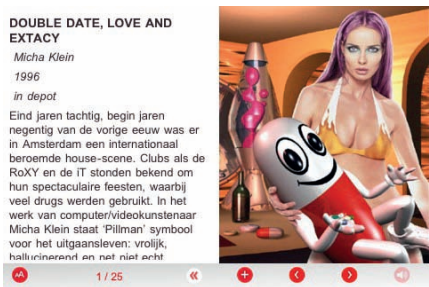
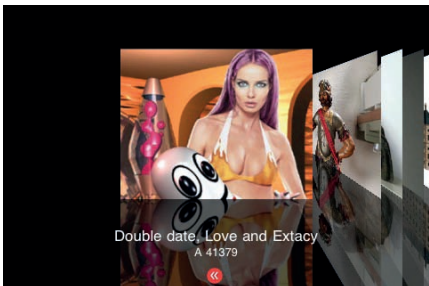
Dat door Adlib intussen drie doelgroepen worden bediend, roept wel de vraag op of de daarvoor bedoelde applicaties niet uit elkaar dreigen te groeien. Onze gesprekspartners ontkennen dat echter in koor.

Bert: ‘Sterker nog; je ziet veel vaker dat daarin een overlap is. Neem het archief van de UEFA dat we van ons programma hebben voorzien. Daarin zitten ook voetbalshirtjes, voetballen en schoenen. Die beschouw je dan niet als archiefdocument, maar als museumobject. En ken je een museum dat geen bibliotheek heeft?’

Marijke: ‘We hebben wel drie applicaties maar die werken heel nauw samen. Je kunt ze helemaal integreren. Het komt steeds vaker voor dat een instelling uitbreidt met een extra applicatie, omdat men alle drie heeft: een stukje archief, een stukje bibliotheek en ze hebben museale objecten. En dan willen ze graag in alles tegelijk kunnen zoeken. En dat kan.’

De software

Naar aanleiding hiervan komt het gesprek op de achterliggende database-software. Bij de overgang van de Prime, waarop een eigen Prime-specifieke database draaide, heeft Adlib eerst zelf een eigen databasesysteem voor het pc-platform gemaakt. Tien jaar geleden is men overgestapt op Microsoft- en Oracle-software en nu wordt eigenlijk alleen nog maar Microsoft SQL-server als database-engine gebruikt. Dat is geen open source, maar wel gestandaardiseerd. Bert is er ook geen voorstander van om de eigen applicaties in de opensourcegemeenschap in te brengen. In plaats daarvan ziet hij meer heil in het deels gratis beschikbaar stellen van het product. Enerzijds gebeurt dat in de vorm van Adlib Lite, dat gratis gedownload kan worden. Hoeveel mensen dat uiteindelijk daadwerkelijk gebruiken weet je natuurlijk niet, maar er blijken wel regelmatig betalende klanten uit voort te komen. Anderzijds is ook een volledig gedocumenteerde webservice ontwikkeld, waarbij men gratis kan experimenteren met de API (het advanced programming interface). Via deze API

kan men toepassingen aan de Adlib-database koppelen en eigen gegevens in het testsysteem stoppen. Dat biedt dan mooie mogelijkheden om mensen iets te laten uitproberen en ontwikkelen op basis van de Adlib-infrastructuur. Bert: ‘Dit is heel succesvol gebleken. Op ons jubileum, 22 september in het Centraal Museum in Utrecht, hadden we iets van acht bedrijven uitgenodigd die lieten zien wat voor dingen ze hadden gemaakt bovenop Adlib. Dat varieerde van een iPhone-app tot webportals.’ Bij de de afdeling Informatica van de VU wordt de Adlib API ook in het onderwijs gebruikt.

Achterkant en voorkant

Zelf is Adlib vooral sterk in het ontwikkelen van de ‘achterkant’ van de applicaties. Het ontwerpen van flitsend uitziende toepassingen is een ander vak, en wordt daarom graag overgelaten aan daarin gespecialiseerde bedrijven. Bert: ‘We hebben net in samenwerking met een Oostenrijks bedrijf een app voor het Amsterdam Museum gemaakt, waarmee je de hele collectie van het museum op je iPhone kunt doorzoeken/raadplegen. De user interface is door dat andere bedrijf gemaakt; de back-end is van ons, evenals de API. We zijn erg benieuwd hoe deze app het in de App Store van Apple gaat doen.’

Overigens blijkt het in de praktijk ook moeilijk om voor de eigen software goede programmeurs te vinden. Dat werk is intussen zo specialistisch geworden, dat men niet meer, zoals vroeger vaak, toekan met mensen die na een andere vooropleiding zijn omschoold voor automatiseringswerk. Anderzijds zijn de harde automatiseerders over het algemeen niet erg geïnteresseerd in dit soort toepassingen voor bibliotheken, musea en archieven. Ook visueel aantrekkelijke toepassingen voor musea blijken interessanter gevonden te worden door vormgevers dan door programmeurs. Marijke: ‘Het is veel sexier om bij een detacheerder als Getronics te gaan werken. En die programmeurs die we binnenhalen komen uit het buitenland: een Zweed, een Portugees, een Rus. Ook prima, maar het is toch wel raar dat we in ons eigen land bijna geen programmeur voor onze sector enthousiast kunnen maken.’

‘Een registratiesysteem voor een museum of archief is net zo belangrijk als het financiële systeem voor een bank’

Openheid en standaarden

De openheid van het systeem wordt ook bevorderd door het gebruik van open standaarden. Zo wordt het SRU-metasearchprotocol ondersteund en kun je ook gegevens volgens het OAI (Open Archive Initiative) protocol uit je systeem laten oogsten. Doordat intern van XML gebruik wordt gemaakt, is het ook makkelijk om met behulp van een stylesheet gegevens uit Adlib-databases in RDF om te zetten en als linked open data beschikbaar te stellen. Toch is Bert wat sceptisch over de ontwikkelingen op dit terrein. Bert: ‘De vraag is nog niet groot, want onze klanten kennen het nog te weinig. Maar de vraag is ook of dat wel op korte termijn gebeurt, want de echte killer-applicaties zijn er nog niet, ook niet in de museumwereld. Misschien is het idee van linked open data ook wel te academisch en moet je pragmatischer zijn: de mensen willen leuke dingen op een kaartje zien en die manipuleren. Kijk naar het succes van Google Maps. Je zou dat eigenlijk een soort linked data kunnen noemen. Het knoopt op een ongestructureerde manier coördinaten, plaatsnamen en an-

‘We geloven niet in open source, wel in het deels gratis beschikbaar stellen van ons product’

dere informatie aan elkaar. Hoewel het eigenlijk helemaal geen eisen aan de data stelt, komt er toch een heel redelijk resultaat uit.’

FRBR

Over standaarden doorpratend, komt ook de vraag op hoe Adlib met FRBR omgaat. Bert vindt dat een leuke vraag, omdat het volgens hem in de Nederlandse bibliotheekwereld nog helemaal niet zo is ingeburgerd.

Bert: ‘In andere werelden is dit onderwerp veel meer gaan leven. Er is intussen een cinematografische datastandaard die op FRBR gebaseerd is. Op het topniveau heb je nog steeds het “werk”, maar tot aan afleveringen van tv-uitzendingen aan toe kun je ermee beschrijven. Het speelt in de filmwereld wereldwijd nu een – ik zou bijna zeggen – hoofdrol. Voor het British Film Institute (BFI) hebben we er de eerste commerciële implementatie van gemaakt. Dat was eigenlijk helemaal niet ingewikkeld. De ervaring met hiërarchische relaties tussen entiteiten hadden we al uit de archiefwereld. We moesten het hier alleen anders noemen. Het BFI is voor ons een wandelend uithangbord geworden. Ze

gaan alle filmevenementen in de wereld af en vertellen hoe leuk het systeem is.’

Hoewel dit klonk als een erg specifieke maatwerkoplossing, wordt nog eens benadrukt dat er ook in dergelijke gevallen naar gestreefd wordt dat zo generiek mogelijk op te zetten en het zo veel mogelijk weer in standaardapplicaties te verwerken. Zo is het ook met de workflow-module voor het BFI gegaan.

Klanten en Google

Dat de klanten van Adlib misschien meer van Google gebruik maken om te zoeken dan van de Adlib-systemen zelf, ziet Bert niet echt als een bedreiging. Organisaties blijven hun administratieve systemen nodig hebben. En bij archieven en musea gaat het bij het in de database beschreven materiaal vrijwel altijd om unieke objecten die nergens anders zijn beschreven.

Bert: ‘Een registratiesysteem voor een museum of archief is net zo belangrijk als het financiële systeem voor een bank. De instelling is er vanwege de collectie en niet andersom. Bij bibliotheken ligt dat verhaal wel wat anders. Daar kunnen Amazon en de uitgevers die rol overnemen.’

En om op Google terug te komen: ‘Dat gedrag van de gebruikers betekent wel dat je catalogus met Google doorzoekbaar moet zijn, te harvesten moet zijn. Daar moet je aan voldoen.’

Wat beter kan

Tot slot is er ook nog ruimte voor enig gemopper. Wat Bert wel eens dwarszit, is dat ze nooit met de echte beleidsmakers bij organisaties te maken krijgen. Dat hangt ook samen met het feit dat informatiseringsplannen vaak weinig ondersteuning krijgen op een hoger niveau in organisaties. Vaak is er wel geld voor flashy websites of virtuele versies van tentoonstellingen, maar dat daarvoor ook een back-end nodig is, waarin de gegevens zijn opgeslagen, dringt daar vaak niet door of wordt als sluitpost gezien. In Nederland bekommert de overheid zich trouwens ook al niet erg om een toch innovatief bedrijf als Adlib. Heel anders dan in sommige andere landen. Met overkoepelende organisaties is dat al niet zo veel anders.

Marijke: ‘De Engelse Collections Trust (de vroegere Museum Documentation

Association) vraagt ons mee te denken over internationale standaarden, omdat ze er ook graag leveranciers bij willen betrekken. Maar in Nederland gebeuren dat soort dingen niet.’

Verder zijn de contacten met de IDM-opleidingen wat verwaterd. Voor de toekomst moet daaraan misschien weer meer aandacht worden besteed, want juist de API-versie met de testserver biedt allerlei mogelijkheden om studenten ervaring te laten opdoen met nieuwe manieren van informatiebeheer, zonder dat daarvoor heel veel technische kennis nodig is. Maar daar moeten de docenten bij de opleidingen dan wel in meegaan.

De toekomst

Evenmin als 25 jaar geleden te voorzien was waar het bedrijf en het product nu zouden staan, is nu te voorspellen wat de komende 25 jaar zullen brengen. Voor de korte termijn ziet Bert wel verdere ontwikkeling van hun product als Software as a Service (SaaS). In feite is dat nu al mogelijk. Diverse organisaties hebben hun applicaties niet meer zelf in huis draaien, maar op een centrale server bij Adlib zelf.

Bert: ‘Daarmee zijn we eigenlijk weer 25 jaar terug in de tijd, bij het oude mainframe, al is dat dan geen Prime meer.’

Nog even terugkijkend moet nog wat genuanceerd worden dat die 25 jaar Adlib niet alleen maar op toeval berusten. Het is volgens Marijke vooral ook te danken aan de sterke kant van Bert, om steeds te zien waar de ontwikkelingen heen gingen, en dat op het juiste moment. ‘Niet te vroeg, want dan wil niemand het al hebben, en niet te laat, want dan is iedereen al naar je concurrenten vertrokken.’ De huidige mobiele toepassingen zijn daar een goede illustratie van.

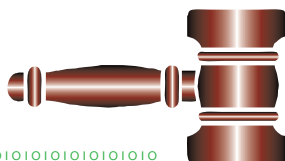
Een sterke kant van het bedrijf lijkt ook de sfeer te zijn. Men heeft een kern van heel trouwe medewerkers. Van de zes mensen die 25 jaar geleden het bedrijf zijn begonnen, zijn er nog altijd drie aanwezig. Maar in Nederland zijn er ook heel trouwe klanten.

Marijke: ‘Hoe vaak zal het gebeuren dat je op een klantendag bijna de helft van je klanten zoent?’

Eric Sieverts is redacteur, Ronald de Nijs is eindredacteur van InformatieProfessional.

Meer aandacht voor informatiebeveiliging, alstublieft

Mark Jansen

Informatiebeveiliging staat de laatste tijd volop in de belangstelling. Zo heeft de hack van DigiNotar door waarschijnlijk Iraanse hackers wereldwijd geleid tot aanpassingen in browsers. Minister Donner zag zich zelfs gedwongen midden in de nacht een persconferentie te geven over de gevolgen van de hack. Internetmagazine *Webwereld* heeft oktober 2011 zelfs uitgeroepen tot 'lektoktober'* en heeft de afgelopen maand iedere werkdag gepubliceerd over actuele veiligheidslekken bij diverse bedrijven en instellingen. Wat zegt de wet over informatiebeveiliging? Hier is van alles over te zeggen, maar ik beperk me nu tot het privacyrecht. Persoonsgegevens moeten op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) worden beveiligd tegen verlies en tegen verwerkingen van die gegevens in strijd met de wet (artikel 13/14 Wbp). De beveiligingsmaatregelen moeten zowel technisch als organisatorisch van aard zijn. Bij technische maatregelen kan worden gedacht aan het installeren van virusscanners en het achter een (sterk) wachtwoord plaatsen van gegevens, bij organisatorische maatregelen kan worden gedacht aan functiescheiding en het hanteren van een beveiligingsbeleid. Hoe ver de beveiligingsmaatregelen moeten gaan hangt af van alle omstandigheden van het geval, zoals de aard van de gegevens en de kosten van de te nemen

maatregelen. De beveiliging zal bovendien steeds up-to-date moeten worden gehouden. Doet u dit alles niet, dan bent u voor de gevolgen van het treffen van onvoldoende beveiligingsmaatregelen – zoals het uitlekken van gegevens – aansprakelijk (artikel 49 Wbp). De wet is dus streng, maar de praktijk is weerbarstig. Zo laat de DigiNotar-hack zien dat zelfs de overheid kennelijk haar eigen beveiligingsniveau, en de in dat kader door haar ingeschakelde beveiligingsbedrijven, niet kritisch heeft getoetst. Ook de tijdens 'lektoktober' bekendgemaakte lekken laten zien dat vele tientallen instellingen en bedrijven computersystemen wagenwijd open hebben staan voor de buitenwereld. Nog pijnlijker is dat de geconstateerde gebreken vaak ontdekt hadden kunnen worden door het uitvoeren van standaard tests. Deze tests zijn vaak uit te voeren met op internet gratis te verkrijgen software. Het ligt daarmee zeer voor de hand dat de geconstateerde gebreken ook daadwerkelijk door kwaadwillenden zijn gebruikt en dat dus bij overheidsinstanties en bedrijven opgeslagen gevoelige gegevens in verkeerde handen zijn gevallen. Zolang de overheid niet fors investeert in haar eigen kennis op het gebied van informatiebeveiliging, is op dit punt echter voorlopig weinig verbetering te verwachten. Het College Bescherming Persoonsgegevens is slechts een kleine waakhond

die nauwelijks tanden heeft en die bovendien niet alleen op informatiebeveiliging, maar ook op alle andere aspecten van het privacyrecht moet toezien. De OPTA heeft op het gebied van informatiebeveiliging slechts een beperkte taak. Van de politie, die zelf haar it-systemen niet eens op orde heeft en waar bovendien computercrimi-

naliteit geen prioriteit heeft, valt van vervolging van computercriminaliteit waarschijnlijk ook al niet te veel te verwachten. Ondertussen lijkt de gemiddelde internetgebruiker zich echter veilig te wanen op internet. Hier ligt wellicht een taak voor u als lezer van dit blad: u bent als informatieprofessional waarschijnlijk de professional bij uitstek die aan zijn/haar collega's kan uitleggen wat het belang van informatiebeveiliging is en welke risico's er spelen wanneer de beveiliging niet goed op orde is. Wie pakt deze taak op? <

* Zie webwereld.nl/dossiers/8/lektoktober--maand-van-het-privacylek.html

Mark Jansen is advocaat IT-recht en Intellectuele Eigendom bij Dirkzwager advocaten & notarissen.

advertentie

BOEKEN OPENEN HUN WERELD

WWW.BIBLIONEF.NL / POSTBANKNR: 258485

STICHTING BIBLIONEF NEDERLAND
BIBLIONEF
GEEF IEDER KIND LEESPLEZIER

De informatie-specialist moet de boer op

Jeannette M. Soeters-Keman, kennis- en informatiemanager bij notaris- en advocatenkantoor AKD Prinsen Van Wijnen, geeft op het NVB Congres op 17 november aanstaande haar visie op de veranderende rol van de informatieprofessional in de advocatuur en de juridische sector. Met haar weekboek geeft ze IP-lezers en congresgangers alvast een kijkje in haar eigen werkpraktijk.

Jeannette M. Soeters-Keman

Jeannette M. Soeters-Keman spreekt tijdens de track 'Juridisch kennismanager'

dinsdag
27 september

Naar Eindhoven voor de meeting met het bestuur. Op het programma staat een aantal knopen die doorgemaakt moeten worden. Daarnaast geef ik de stand van zaken met betrekking tot drie pijlers (knowhow, bibliotheek en opleidingen) van onze afdeling, het Legal Expertise Center (LEC). Het afgelopen half jaar is binnen de vakgroepen heel hard gewerkt aan het zogenaamde modellenproject. De eerste fase van het project, het verzamelen en ontwikkelen van kantoomodellen en -standaarden, dat ik samen met een van de advocaten leid, is inmiddels afgerond en met succes gepresenteerd aan het bestuur. Nu volgt een briefing aan alle *fee earners*, ofwel de advocaten en notarissen.

Ik geef aan dat de bibliotheek beter omgedoopt kan worden tot 'informatiecentrum'. Het gaat per slot van rekening allang niet meer alleen om boeken, wel om informatie in de meest ruime zin van het woord. Onze bibliothecarissen zitten midden in het transformatieproces naar informatie-specialist. Hoe dit proces verloopt, komt uitgebreid op het NVB Congres ter sprake. Een van de aandachtspunten is dat de *fee earners* niet meer naar de bibliotheek komen, en de informatiespecialist dus het kantoor in moet, de boer op moet! En dat valt nog niet mee.

Als laatste komen de 'opleidingen' aan bod. Het opleidingssysteem OpSys is vlak voor de zomer gelanceerd. OpSys zorgt ervoor dat zowel de *fee earner* als de opleidingscoördinator efficiënter leren werken. De advocaat moet zich voortaan zelf aanmelden voor een cursus en kan zelf zijn opleidingspunten bijhouden. Voorheen ging dit per e-mail waardoor er te veel handelingen verricht moesten worden. Gelukkig blijkt het gebruik eenvoudig en 'kan een kind de was doen'.

De reis vervolgt naar Delft, naar het team van Heren 1 van de Delftse Studenten Hockey Club, waar ik dit jaar manager van ben. We gaan samen op de foto. Fantastisch om met deze studenten te mogen 'werken'.

maandag
26 september

's Ochtends in mijn standplaats Rotterdam overleg met een juridische uitgever. Omdat per 1 januari 2012 ons driejarig contract afloopt, is weer het moment aangebroken om te onderhandelen. Voor ons eerst de vraag: welke producten blijven we afnemen? Tevens moesten we per titel de aantallen gebruikers vaststellen; altijd een flinke klus. Ditmaal twee offertes gevraagd: één gebaseerd op het huidige pakket en één op weg naar contentintegratie. AKD heeft nog geen content-integratieoplossing, al neemt de behoefte eraan toe. Studenten die kersvers van de universiteit bij AKD aan de slag gaan, zijn gewend om 'Google'-achtig te zoeken. De duurbetaalde databanken doorzoeken ze het liefst allemaal in één keer. Ook snelheid en kwaliteit zijn belangrijke argu-

menten om deze oplossing te gaan onderzoeken. De uitgever heeft nieuwe producten op dit gebied geïntroduceerd en toont tijdens ons gesprek een nieuwe werking van de huidige webinterface. Het ziet er goed uit en aan ons de taak om dit kantoor breed bekend te maken.

Aan het einde van de ochtend volgt een conference call met de bibliothecarissen/informatiespecialisten van onze vestigingen in Amsterdam, Rotterdam, Breda en Eindhoven. Brussel heeft een bibliotheek, maar deze is te klein om een informatiespecialist te hebben. Er staat een groot project op stapel: door het schonen van de bibliotheekcatalogus zullen verouderde materialen uit de bibliotheek verdwijnen. Dit betekent dat ook een deel van de oude drukken, zoals wetteksten, commentaren en

handboeken, het veld zal moeten ruimen. Het streven is de overgebleven titels voortaan op één vestiging in de kast te hebben staan. Daarnaast bekijken we wie welke andere papieren titels in welke vestiging behoudt.

Ik heb iedereen gevraagd om zich vooral voor het NVB Congres op te geven. Niet alleen omdat ik ben gestrikt als spreker ☺, maar vooral ook omdat Het Overleg, het platform voor juridisch informatiespecialisten, die dag een *track* verzorgt. In de middag mijn inbox geschoond. Er komen altijd 'verrassingen' naar boven die ik heb laten liggen, zoals de belofte om dit weekboek te schrijven... Maar eerst nog het laatste actiepunt voor vandaag: de voorbereiding van het gesprek dat ik morgen met het bestuur van AKD heb.

woensdag 28 september

Mijn vaste vrije dag. Het is stralend weer. Samen met m'n golfvriendinnen fiets ik van Den Haag naar de Kaag om het nieuwe huis van een oud-elftalgenootje te bekijken. Op de terugweg nemen we een duik in

de zee. Het water is... niet warm – we vinden onszelf heel stoer. De gehele dag door check ik op mijn Samsung Galaxy S (bij AKD geldt: 'bring your own device') mijn werkmail, zodat ik – indien nodig – bereikbaar ben. <

donderdag 29 september

In Breda nemen we afscheid van een bibliotheekassistent die de 65-jarige leeftijd heeft bereikt. In het kader van bovengenoemde ontwikkelingen is een nieuwe informatiespecialist aangenomen. Ook de lunch staat in het teken van een afscheid. De assistent van het Legal Expertise Center vertrekt. Zij heeft haar vervanger twee weken kunnen inwerken, wat heel prettig is. 's Middags naar de driemaandelijkse vergadering van PAUC, het Platform Advocatenkantoren Uitgevers Contacten, in Amsterdam. We bespreken de samenvoeging van PAUC en Stichting Het Over-

leg, waarvan ik bestuurslid ben. Beide organisaties staan bekend als een gewaardeerd forum op het terrein van kennis- en informatiemanagement in de professionele juridische omgeving. Ook Rechtencommentaar, de nieuw te ontwikkelen website (een initiatief van PAUC en de universiteiten) die een alternatief moet gaan vormen voor de traditionele ontsluiting van commentaren op jurisprudentie en wet- en regelgeving door uitgevers, blijft op elke vergadering een hot item. De borrel ter afsluiting was zoals gewoonlijk gezellig en informatief. <

vrijdag 30 september

Ook op deze laatste werkdag nog een vergadering: het tweewekelijkse overleg over de voortgang en ontwikkelingen van de interne opleidingen. Extra aandacht behoeft het interne opleidingsprogramma YOUNior en het kwaliteitsplan dat voor de NOvA (Nederlandse Orde van Advocaten) opgesteld moet worden. YOUNior is sinds afgelopen zomer professioneler opgezet en wordt dit jaar door een professor uit Utrecht enthousiasmerend geleid. Het kwaliteitsplan is in concept bijna klaar. Het moet geschreven worden om een door de NOvA erkend opleidingsinstituut te kunnen blijven en dient voor

het eind van dit jaar te worden ingeleverd. Dat gaat lukken. AKD kan hierdoor zelf haar opleidingen blijven regisseren. Op vrijdagmiddag ben ik meestal afsprakenvrij en kan ik mijn eigen zaakjes op orde stellen. Met het weekend in het vooruitzicht is er dan af en toe wat WhatsApp-contact met het gezin. Deze week: laptop van dochterlief die in Leiden zit, is kapot; zoonlief in Delft vindt een door mij geplaatst Facebookbericht 'stom' en die in Groningen weet nog niet of hij naar huis komt. En mijn echtgenoot wil graag weten wie waar voetbalt, hockeyt en o ja, wat

JEANNETTE M. SOETERS-KEMAN 26-30.09.2011

gaan we dit weekend eten? Maar weer even terugkoppelen naar m'n werk... Ik ga verder met de voorbereiding van de halfjaarlijkse gesprekken met de vakgroepvoorzitters, waar ik deze week al een start mee heb gemaakt. Ook in dit gesprek draait alles om de drie genoemde pijlers van het LEC. Dit keer zal ik naast de huidige ontwikkelingen een overzicht van de kosten meenemen die de fee earners van de betreffende vakgroep voor de persoonlijke standaarduitrusting uitgeven. Het beleid is dat men één of twee vastbladige wetten-bundels op de kamer mag heb-

ben. Sinds mijn komst bij AKD probeer ik de kosten hiervan in te dammen. De voornaamste reden is dat veel informatie 'duur' digitaal ingekocht wordt en het papier op de kamers én én is en niet óf óf – er moeten keuzes gemaakt worden. Maar ook deze veranderingen blijken lastig, men is gehecht aan het wetboek en/of commentaar op papier. Wellicht dat een tablet zoals de iPad, waarop het wetboek meegenomen kan worden, uitkomst gaat bieden. Maar pleiten vanaf een tablet is pas één keer gebeurd als ik het nieuws mag geloven. De toekomst zal het leren. <

AGENDA

november

www.ingressus.nl

library2011.net

www.probiblio.nl

www.reekx.nl

www.probiblio.nl

GOopleidingen.nl

G0opleidingen.nl

www.nwo.nl

VAN SOCIAL MEDIA

Bibliotheek tweedaagse

Op 8 en 9 december vindt voor de tweede keer de Bibliotheek tweedaagse plaats. In MartiniPlaza in Groningen presenteren de organisatoren, bestaande uit het Sectorinstituut, de VOB en Bibliotheek.nl, in samenwerking met de provinciale serviceorganisaties (PSO's) en bibliotheekorganisaties, aan de bezoekers het thema Kiezen én Delen. Tijdens het congres zal Halbe Zijlstra, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, aan de tand worden gevoeld door dagvoorzitter Thomas van Dalen over zijn verwachtingen van de bibliotheek. De directeurs van SIOB, VOB en Bibliotheek.nl zullen hun gezamenlijke visie geven op de positie van de bibliotheek in de veranderende maatschappij. Daarnaast wordt kennis en ervaring gedeeld over actuele onderwerpen als de digitale bibliotheek, de Collectie Nederland,

Bibliotheek op School en verandermanagement. Behalve de parallelsessies in de middag zijn er de hele dag korte demonstraties en workshops op het Innovatieplein. De donderdagavond sluit af met een feest. www.siob.nl/b2d/

Bibliotheek op School en verandermanagement. Behalve de parallelsessies in de middag zijn er de hele dag korte demonstraties en workshops op het Innovatieplein. De donderdagavond sluit af met een feest. www.sioib.nl/b2d/

G0opleidingen.nl

www.probiblio.nl

www.heliview.nl

www.regionhack.nl/hackaton-evenement

www.nvbcongressen.nl

www.reekx.nl

www.erfgoednederland.nl

www.erfgoednederland.nl

www.probiblio.nl

www.online-information.co.uk

december

www.reekx.nl

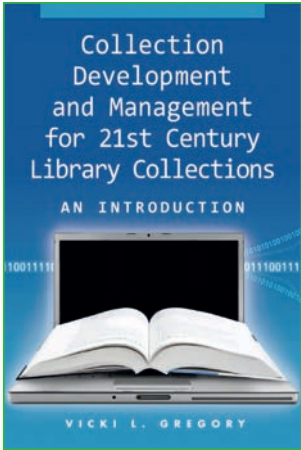
www.dish2011.nl

www.vspw.be/opleidingen/bibliotheekschool

G0opleidingen.nl

Zie InformatieProfessional.nl

Op zoek naar conferenties en andere bijeenkomsten in de komende maanden? Surf voor een compleet agenda-overzicht naar www.informatieprofessional.nl

Collectievorming en ^{20e}~~21e~~ eeuw

Het boek *Collection Development and Management for 21st Century Library Collections* is zo 20e-eeuws, vindt Bert Zeeman.

Door: Bert Zeeman

Collection Development and Management for 21st Century Library Collections. An Introduction (with companion CD-ROM) | Vicki L. Gregory | Neal-Schuman Publishers, New York & London | 2011 | 261 p. | ISBN 9781555706517 | \$ 75

Denkend aan collectievorming en -management in de eenentwintigste eeuw, zie ik het digitale archief van de HathiTrust, de gestage opmars van Open Access, de knellende banden van de Big Deal, de beloftes van Patron Driven Acquisition en het juridische moeras van de Google Books Settlement. Lezend over collectievorming en -management in de eenentwintigste eeuw gaat het vooral, althans volgens Vicki Gregory, om gebruikerswensen, collectievormingsprofielen, acquisitie, budgetbeheer, deselectie, samenwerking en preservatie. Al die andere onderwerpen doen kennelijk niet ter zake, althans ze hebben niet hun weg gevonden in Gregory's boek.

Raar soort spanning

Er zit daarom een raar soort spanning in dit tekstboek dat vooral gericht is op masterstudenten *Library and Information Science*. Het begint met een kort hoofdstuk over de impact van nieuwe technologieën op collectievorming en -management en eindigt met een net zo kort hoofdstuk over de toekomst ervan. Daartussen zitten tien hoofdstukken waarin op traditionele (ik heb er geen ander woord voor) wijze de verschillende onderdelen van collectievorming en -management uit de twintigste eeuw worden beschreven. Het tekstboek-karakter komt vooral tot uitdrukking in de

hoofdstukopbouw. Na de bijna steeds identieke openingszin (*In this chapter...*) volgt een gedegen en grondige beschrijving van de verschillende elementen uit de opeenvolgende fases van het collectievormingsproces. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie, een lijst kernbegrippen, mogelijke leeractiviteiten, discussievragen, referenties en een beredeneerde bibliografie.

Waarom een cd-rom?

Met de inhoud van die hoofdstukken is op zich niet veel mis. De bibliografieën zijn zelfs kwalitatief prima, actueel en to the point. Alleen, het is allemaal zo twintigste-eeuws. Ondanks dat inleidende en afsluitende hoofdstuk, die eerder als een soort alibi dienen dan dat ze representatief zijn voor de verdere inhoud. Gregory heeft helemaal geen slechte introductie op het onderwerp geschreven, hij doet alleen zo gedateerd aan en is daarom ook weinig geschikt voor de doelgroep van toekomstige informatiespecialisten. Dat wordt misschien nog het best geïllustreerd door de bijlage bij het boek, een cd-rom met twintig beleidsdocumenten op het gebied van collectievorming en -management, afkomstig van verschillende Amerikaanse bibliotheken, en een Excel-sheet met uitgevers, distributeurs en boekhandelaren. Je ziet de jonge, leergierige student met z'n

iPad voor zich al met de handen in het haar zitten: wat is dit voor achterhaalde technologie? Een *companion website* of een *companion wiki*, dat kan nog wel in de eenentwintigste eeuw, maar een *companion cd-rom*?

Een Amerikaanse collega vertelde mij onlangs dat zijn uitgeverij, dezelfde als van dit tekstboek, weigert een tweede druk uit te brengen van zijn uit 2004 stammende boek dat vanwege alle ontwikkelingen in de

afgelopen jaren toch echt flink verouderd is. Er liggen nog te veel onverkochte exemplaren van de eerste druk op de plank. Het verbaast me dan ook niet dat Neal-Schuman dit tekstboek op de markt heeft gebracht. Het zal zeker in de Angelsaksische LIS-wereld z'n weg vinden. Maar of het de studenten die het tijdens hun opleiding voorgeschreven krijgen, zal voorbereiden op de bibliotheek van de eenentwintigste eeuw? Ik waag het sterk te betwijfelen. <

advertentie

Mediaservice

Ingressus helpt bij het bestellen en uitleenklare maken van uw collectie

INGRESSUS

Meer weten?
info@ingressus.nl / 010-2060260
www.ingressus.nl

Kwaliteit van onderzoeksdata

Zelfs in de gewone pers is de kwaliteit van onderzoeksdata recent een hot item geworden. Juist naar dit aspect hebben Leo Waaijers en Maurits van der Graaf vorig jaar voor SURF een onderzoek gedaan. In deze aflevering rapporteren zij hun bevindingen

Leo Waaijers en Maurits van der Graaf

In een voor SURF uitgevoerd onderzoek naar de kwaliteit van onderzoeksdata hebben we nagegaan wat het begrip kwaliteit in operationele zin betekende in de diverse stadia van de levenscyclus van die data.^{1,2} Dit onderzoek was een vervolg op een SURFshare-studie naar de organisatie van onderzoeksdata in Nederland. Daarin werd het complexe landschap van datacenters, data-archieven en data-repositories geschetst met het oog op het beleid van universiteiten en onderzoeksinstituten op dit gebied.³ Onze uitgebreide enquête onder Nederlandse hoogleraren en UHD's (universitair hoofddocenten) was gebaseerd op een studie van de literatuur, aangevuld met zestien interviews met dataprofessionals, zowel datamanagers als onderzoekers. We beschrijven hier kort de resultaten en plaatsen die in de context van de ontwikkeling van een Collaborative Science Data Infrastructure.

Wat is kwaliteit?

De literatuur over onderzoeksdata is pas goed op gang gekomen met een OECD-studie uit 2007, *Principles and Guidelines for Access to Research Data from Public Funding*. Deze belangrijke maar tamelijk saaie studie be-

nadrukt het grote belang van onderzoeksdata als zelfstandige bron van informatie en neemt open toegang daartoe als uitgangspunt. De studie vormt het startpunt van een groeiende stroom publicaties op dit terrein. Het viel op dat kwaliteit als eis veelvuldig wordt genoemd in de literatuur, maar dat dit vrijwel nergens operationeel wordt gemaakt. Een uitzondering is een RIN-rapport (Research Information Network) uit 2008 dat een begin maakt met het koppelen van het begrip kwaliteit aan de verschillende stadia van de levenscyclus van data: productie, management en hergebruik. Latere literatuur volgt dit onderscheid regelmatig, maar werkt het niet uit. Ook in de interviews die wij afnamen werd deze driedeling als bruikbaar onderschreven en nader ingevuld met tal van relevante aspecten. Daarop hebben ook wij deze driedeling als uitgangspunt voor ons onderzoek genomen (zie kader op rechterpagina).

Op de valreep van ons onderzoek verscheen het rapport *Riding the wave. How Europe can gain from the rising tide of scientific data*.⁴ Het werd geschreven in opdracht van de Europese Commissie door de High Level Expert Group on Scientific Data en speelde als visiedocument een belangrijke

rol in ons onderzoek. Hierop komen we apart nog terug.

Enquête

Voor de enquête kregen wij medewerking van DANS. Wij konden in totaal 2811 hoogleraren en UHD's benaderen. De respons was 14 procent, wat hoog is voor dit soort enquêtes. Daarnaast kwamen er opvallend veel geschreven reacties terug. Een eerste conclusie was dan ook dat het onderwerp leeft in academische kring. Voorts viel de hoge expertise op van de respondenten: 95 procent was zelf peer reviewer, 57 procent zat in de redactie van een tijdschrift, 71 procent was zelf data-producent, 60 procent maakte onderzoeksdata beschikbaar voor gebruik door derden en 50 procent was zelf gebruiker van data van anderen.

In onze enquête stelden we negen concrete maatregelen voor ter verbetering van de kwaliteit van onderzoeksdata. De vragen waren gericht op steun of afwijzing van deze maatregelen. Daarbij werd onderscheid gemaakt naar de disciplines Technische en Natuurwetenschappen, Sociale en Geesteswetenschappen en de Levenswetenschappen.

De voorgestelde maatregelen betroffen:

- 1 peer review van datasets als onderdeel van de peer review van artikelen;
 - 2 opzetten van datapublicaties, dat wil zeggen aparte peer reviewed publicaties over datasets;
 - 3 citeerbaar maken van separate datasets;
 - 4 Open Access bieden tot datasets;
 - 5 commentaar opvragen van hergebruikers, te publiceren bij de dataset;
 - 6 opzetten van trainingen in datamanagement voor onderzoekers;
 - 7 organiseren van periodieke data-audits;
 - 8 een dataparagraaf verplichten in aanvragen voor projecten;
 - 9 een gedragscode ontwikkelen voor omgaan met datasets.
- De uitkomsten waren verbluffend helder (zie tabel op rechterpagina). Een drietal maatregelen kreeg brede steun in alle disciplines: het opzetten van datapublicaties, het citeerbaar maken van datasets en het opvragen van commentaar bij hergebruikers. Kortom, iedereen wil erkenning en waardering voor het beschikbaar stellen van datasets. Dit sloot wonderwel aan bij een van de aanbevelingen van het *Riding the wave* rapport: 'Develop and

	Technische en Natuurwetenschappen	Sociale en Geesteswetenschappen	Levenswetenschappen
Opzetten van datapublicaties: peer reviewed beschrijvingen van datasets	+++	+++	++
Citeren van datasets	+++	+++	++
Commentaren over kwaliteit door hergebruikers, te publiceren bij de dataset	+++	++	+++
Open Access-beschikbaarstelling van datasets, desgewenst na een embargoperiode	++++	++	
Een gedragscode voor onderzoekers vaststellen over datamanagement en het beschikbaar stellen van datasets		++	+++
Peer review van de dataset als onderdeel van peer review van de publicatie	+	+	++
Aanbieden van datamanagementtrainingen		+	++
Instellen van periodieke data-audits	----	--	+
Verplichte datamanagementparagraaf in onderzoeksvorstellen in te dienen bij onderzoeksfinciers	---	--	-

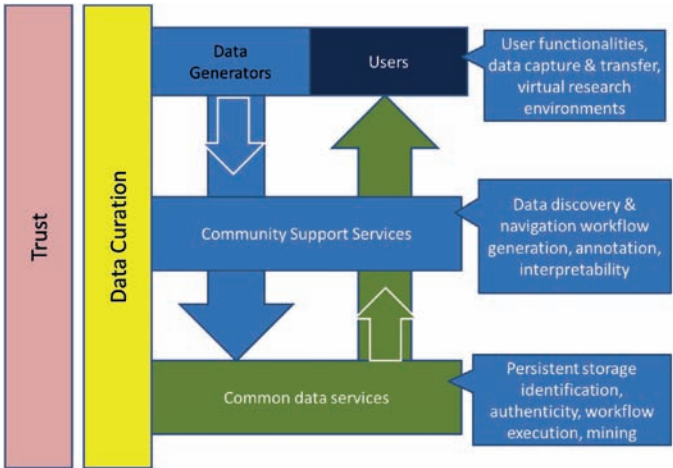
De mate van acceptatie van de voorgestelde maatregelen per discipline

De scores in de tabel zijn bepaald door het percentage respondenten dat van de optie een stimulans vindt uitgaan te verminderen met het percentage van de respondenten dat bezwaren heeft tegen de optie. De percentages zijn afgerond op tien punten en ieder tiental aangegeuid met + respectievelijk een -.

use new ways to measure data value, and reward those who contribute it'. Opmerkelijk was voorts dat peer review van datasets als onderdeel van de peer review van artikelen algemeen hoog scoorde, maar dat deze score grotendeels teniet werd gedaan door de verwachting dat dit onhaalbaar zou zijn vanwege de nu al bestaande overbelasting van het peer-systeem. Eveneens algemeen was de afwijzing van een verplichte dataparagraaf in onderzoeksvorstellen. De commentaren wezen op vrees voor bureaucratie. De overige vier maatregelen oogstten een uiteenlopende, maar wel duidelijke ontvangst per discipline. De tabel geeft een overzicht. Onze conclusies op basis van

deze resultaten luiden dan ook als volgt:

- > De mogelijkheden om datasets te citeren en/of in datapublicaties te beschrijven en/of commentaren over kwaliteit te leveren bij al gepubliceerde datasets, voorzien in een behoefte bij alle disciplines en deze mogelijkheden zouden dus met spoed ontwikkeld moeten worden.
- > Tegelijk zijn er tussen de disciplines ook verschillen waar te nemen. In de Technische & Natuurwetenschappen wordt Open Access-beschikbaarstelling van datasets als een goede optie gezien. In de Levenswetenschappen daarentegen ligt dit vanwege de privacygevoeligheid en andere ethische kwesties ingewikkelder. Hier zou eerst een ge-

Figuur 1. The collaborative data infrastructure - a framework for the future. Uit: *Riding the wave*, p. 31

dragscode voor het omgaan met de beschikbaarstelling van datasets ontwikkeld moeten worden. De Sociale en Geesteswetenschappen zit-

ten tussen deze twee andere disciplines in.

- > Trainingen op het gebied van datamanagement zouden volgens een meerderheid van alle respondenten in een behoefte voorzien. Echter, qua populariteit leeft deze optie het sterkst bij respondenten uit de Levenswetenschappen, redelijk bij de Sociale en Geesteswetenschappen en het minst bij de respondenten uit de Technische en Natuurwetenschappen.

Aspecten van kwaliteit van onderzoekdatasets

- > Kwaliteitszorg bij het creëren van de data: het gaat dan om nauwkeurigheid van de data (afstelling van de meetapparatuur en dergelijke) en om de methodische correctheid van de dataverzameling.
- > Datamanagement: het betreft onder andere toegankelijkheid (is de dataset goed beschreven door middel van metadata en documentatie?) en duurzaamheid (is het format van de data in de toekomst nog leesbaar?).
- > De wetenschappelijke waarde ('the scholarly merit'): het gaat hierbij vooral om de vraag of de dataset betekenis kan hebben voor andere wetenschappers in verband met toekomstig onderzoek.

Collaborative Science Data Infrastructure

Het rapport *Riding the wave. How Europe can gain from the*

rising tide of scientific data werd geschreven in opdracht van de Europese Commissie door de High Level Expert Group on Scientific Data. Dit rapport verscheen in oktober 2010 en ontwikkelt een visie voor het jaar 2030, het jaar waarin betrouwbare onderzoeksdata onbelemmerd toegankelijk en herbruikbaar zijn in een zogenaamde Collaborative Science Data Infrastructure (zie figuur op pagina 39 voor een schets). Deze visie wordt inmiddels in de wetenschappelijke wereld breed onderschreven. Ook een studie van Knowledge Exchange, het samenwerkingsverband van SURF, JISC in de UK, DFG in Duitsland en Deff in Denemarken, naar een data-actieprogramma voor de komende periode in de vier landen, neemt *Riding the wave* als uitgangspunt. Onderzoekers zijn zowel de dataproducenten als in veel gevallen ook de dataconsumenten in het steeds data-intensiever wordende wetenschappelijke onderzoek. Zij vormen dus de spil van de in *Riding the wave* beschreven Collaborative Science Data Infrastructure. Kwaliteit is voor wetenschappers essentieel en het verhogen van de kwaliteit van onderzoekdatasets zal ons inziens essentieel blijken bij het realiseren van de visie van *Riding the wave*. Daarbij zijn ons inziens twee zaken cruciaal:

> Het delen en beschikbaar stellen van onderzoeksdata dient onderdeel te worden van de wetenschappelijke cultuur. Om dit te bereiken dient het publiceren van datasets mee te tellen in het academische 'record' van de wetenschappers. Kwaliteit moet dan gehonoreerd worden: bijvoorbeeld door een goede citatiescore of een datapublicatie.

> Datalogistiek en datamanagement dient een integraal onderdeel van de academische professie te worden. Opleidin-

gen voor onderzoekers moeten worden aangepast aan data-intensief onderzoek door het opnemen van trainingen op het gebied van datamanagement en datalogistiek. Hier ligt ook een belangrijke rol voor bibliotheken: bij het opzetten en in stand houden van de Collaborative Science Data Infrastructure zijn *data librarians* als een nieuwe vorm van bibliothecarissen van groot belang.⁵

Het lijkt voor ons geen twijfel dat een tijdperk is ingetreden waarin (publicatie van) onderzoeksdata een vergelijkbare rol voor wetenschappelijke vooruitgang zal spelen als publicaties. Dataprofessionals zullen minstens zo'n belangrijke rol spelen als informatieprofessionals. Een idee voor een wijziging van de titel van dit tijdschrift? <

Leo Waaijers is Open Access-consultant. Maurits van der Graaf is senior consultant bij Pleiade Management and Consultancy.

Noten

1] Over kwaliteit van onderzoeksdata; SURFshare studie; 2010:

2] Leo Waaijers, Maurits van der Graaf. Quality of Research Data, an Operational Approach, *D-Lib Magazine*, January/February 2011. tinyurl.com/455c2rx

3] Organisatorische aspecten duurzame opslag en beschikbaarstelling onderzoeksdata; SURFshare-studie; 2010. tinyurl.com/67savjz.

4]] *Riding the wave. How Europe can gain from the rising tide of scientific data.* Final report of the High Level Expert Group on Scientific Data. October 2010. cordis.europa.eu/fp7/ict/e-infrastructure/docs/hlg-sdi-report.pdf.

5] Zie bijdrage van Rob Grim in deze serie (*InformatieProfessional* 11/12-2010) en het recente Witboek Dataprofessionals in Nederland van SURFfoundation. tinyurl.com/6geg8rx.

ISSN: 1385-5328

InformatieProfessional is een uitgave (15de jaargang) van Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam. www.informatieprofessional.nl

redactieadres

InformatieProfessional, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam, tel. 020-4276583, fax 020-6383817, e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

redactie

Jos van Dijk, Alice Doek, Alice de Jong, Marie-José Klaver (nieuwsredacteur), Carin Klompen, Marieke Kramer, Hans van der Laan, Jenny Mateboer, Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur), Eric Sieverts, Jeroen Tegelaar en Ans ter Woerds.

vormgeving

Eric van den Berg, Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Josje Calff, Maurits van der Graaf, Mark Jansen, Bernardette de Lange, Edgar Meij, Jeannette M. Soeters-Keman, Leo Waaijers en Bert Zeeman.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter), drs. Ch. L. Citroen, prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abonnementen

Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam, tel. 020-6276609, fax 020-6383817. InformatieProfessional verschijnt maandelijks (10 x per jaar, januari/februarinummer en juli/augustusnummer gecombineerd). Abonnementsprijs € 85,-. Instellingen met meer dan één abonnement op hetzelfde adres betalen voor het tweede en volgende abonnement € 57,50. Nieuwe abonnementen: abonnementen worden per jaargang afgesloten. Het abonnement wordt jaarlijks in het eerste kwartaal gefactureerd. Beëindiging abonnement: Abonnementen kunnen uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Studentenabonnement € 50,- (maximale duur is vier jaar), losse nummers € 11,-. Leden van de NVB komen in aanmerking voor een gereduceerd abonnementsstarief. Meer informatie biedt het NVB-secretariaat, Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht, tel. 030-2330050, email info@nvbonline.nl.

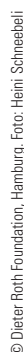
advertentieverkoop

Otto Cramwinckel Uitgever, tel. 020-6276609, fax 020-6383817.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

ADVERTENTIE-INDEX

Adlib	11	Ingressus	7, 37
DISH	12	Randstad ProBiblio	19
GO opleidingen	44	Reekx	2

[illegible]

Voorlopers van Facebook en Hyves

Tegenwoordig gebruiken we Facebook, Hyves, LinkedIn en Twitter om 'vrienden en volgers' te verzamelen. Vroeger ging dat anders, namelijk met een album amicorum: een vriendenboek dat op reis werd meegenomen. Het was de gewoonte om het aan mensen die je onderweg ontmoette, voor te leggen en hen te vragen er een bijdrage in te schrijven. In de zestiende en zeventiende eeuw waren het vooral studenten die een album amicorum meenamen op hun academische rondreis. Zij vroegen aan medestudenten, professoren of andere beroemdheden om er een persoonlijk

woord in achter te laten. Geleidelijk aan kregen deze albums een steeds persoonlijker en intiemer karakter. Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek (SAB) haalt de mooiste vriendenboekjes uit haar kluis en toont ze in de expositie 'Oprechte vriendschap brengt een waar genoegen'. Bij de tentoonstelling verschijnt het vriendenalbum van de zeventiende-eeuwse Deventenaar Macharius Pinninck in boekvorm.

**Stadsarchief en
Athenaeumbibliotheek,
Klooster 12, Deventer.
Geopend: ma t/m vr 9-17 uur;
za 11-15 uur**

Tot **1 januari 2012**

Het Letterkundig Museum presenteert met *Ik Jan Cremer 2.0* zijn eerste online tentoonstelling. De expositie is niet alleen te zien op de eigen website, maar ook op de Facebook- en Hyvespagina van het museum. Gekozen is voor foto's uit de tijd waarin het roemruchte boek *Ik Jan Cremer* verscheen, afbeeldingen van kunstwerken gemaakt door Jan Cremer zelf, enkele pagina's van het manuscript, filmpjes die een tijdsbeeld geven én onlangs gemaakte filmpjes waarin Jules

Deelder, Bart Chabot, Halbe Zijlstra en anderen vertellen hoe zij het boek hebben ervaren. Op Hyves kan iedereen meedoen met de Jij Jan Cremer-actie: maak je eigen poster en exposeer die desgewenst op Facebook én in het Letterkundig Museum. En voor 79 eurocent is een app met het originele manuscript van het boek te downloaden voor de iPad.

www.letterkundigmuseum.nl,
letterkundigmuseum.hyves.nl,
[www.facebook.com/](http://www.facebook.com/ikjancremer)
ikjancremer

Van **27 november** 2011 tot **mei** 2012

De buitengewone veelzijdigheid van het werk van de Duits-Zwitsers-IJslandse kunstenaar Dieter Roth (1930-1998) bespot eigenlijk iedere karakterisering. Het gebied waarin Roth zich bewoog reikte van schilderkunst, beeldhouwkunst, tekenkunst, grafiek tot film, video, design en architectuur. Het boek neemt in zijn werk een centrale positie in. Hij onderzocht met een veelvoud van technieken en materialen alle mogelijkheden van het kunstenaarsboek: van het strikt

conceptuele tot het boekobject. Uitgangspunt van de tentoonstelling in de bibliotheek van het Van Abbemuseum is een keuze uit het 25-delig ensemble dat Roth tussen 1969 en 1986 publiceerde bij de uitgever Hansjörg Mayer als *Gesammelte Werke*. Vanuit zijn werkzaamheden als boek-kunstenaar worden in de tentoonstelling ook dwarsverbanden met zijn veelzijdig oeuvre belicht.

**Van Abbemuseum,
Bilderdijklaan 10, Eindhoven.
Geopend: di t/m vr 11-17 uur.**

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Hoe zijn de eerste reacties op je zoekgids *Eerste Hulp Bij e-Onderzoek*? Heel positief. De digitale versie staat op internet en is in de eerste week al ruim 10.000 keer gedownload. De papieren versie is gratis verspreid onder zo'n 5000 studenten in Leiden en Amsterdam. Al diverse andere universiteiten hebben belangstelling getoond en ik ga een aparte editie maken voor een grote hbo-opleiding. Ook de inhoudelijke reacties zijn zeer positief.

Hoe komt het dat mensen zo slecht kunnen zoeken? Slim zoeken moet je leren. Omgaan met internet zou een verplicht vak op school moeten worden; zowel op de basisschool als op de middelbare school. Daarbij zou natuurlijk meer aan bod moeten komen dan slim zoeken, maar dat is in mijn ogen wel een essentiële vaardigheid in een maatschappij die onlosmakelijk verbonden is geraakt met internet.

Zoekmachines en digitale informatie nemen een steeds belangrijker plaats in ons leven in. Wat voor maatschappij krijgen we als bijna niemand goed kan zoeken en informatie op waarde kan schatten? Kunnen inschatten of informatie betrouwbaar is of niet, is inderdaad een groot probleem. Dat je niet zomaar oplost door beter te zoeken. Je moet immers kunnen bepalen of je bron betrouwbaar is. Ik hoor van alle kanten dat scholieren en studenten hier veel moeite mee hebben. Nog een reden om 'internet' zo snel mogelijk tot een verplicht vak op scholen te maken, want anders krijgen we een maatschappij waarin allerlei beslissingen worden genomen op basis van incomplete of ronduit onjuiste informatie.

Wat zou er volgens jou gedaan moeten worden om informatievaardigheden van burgers te vergroten? Beter informatie, afgestemd op diverse doelgroepen, helder opgeschreven met aansprekende voorbeelden uit de praktijk.

Welke studie heb je gedaan? Moderne geschiedenis aan de UvA.

Taalhistoricus en zoekmachinedeskundige **Ewoud Sanders** (1958) publiceerde onlangs *Eerste Hulp Bij e-Onderzoek*. Dit praktische boekwerkje voor het slim doorzoeken van digitale bronnen is verspreid onder de eerstejaarsstudenten in de geesteswetenschappen in Leiden en Amsterdam.

Andere opleidingen? Ik heb mij de afgelopen jaren verdiept in hoe je informatie op papier efficiënt omzet in digitale formaten. En dat op grote schaal. Massadigitalisering dus, met alle problemen van dien: digitale duurzaamheid, verbetering van de kwaliteit van optische tekenherkenning (ocr), gebruikersvriendelijke ontsluiting. Hier bestaan helaas geen opleidingen voor, maar ik heb er veel over gelezen en veel met experts gesproken. Het is allemaal nog volop in ontwikkeling, maar ik vind pionierswerk juist extra boeiend.

Je allereerste baan? Ik ben in 1983, naast mijn studie, begonnen als leerling-journalist bij *Folia*, het weekblad van de Universiteit van Amsterdam. Ik ben nog steeds journalist en ik zou niet anders willen, want in geen ander vak kun je zo je eigen nieuwsgierigheid volgen. En er nog geld mee verdienen ook. Mijn allereerste baantje, op mijn twaalfde, was krantenbezorger, dus je zou mijn loopbaan als volgt kunnen samenvatten: van krantenbezorger tot stukjesschrijver.

Hoe hebben zoekmachines het vak van de informatieprofessional veranderd? Ik ben ervan overtuigd dat de kwaliteit van onderzoek met sprongen toeneemt als je je goed documenteert. Dat doe je het efficiëntst en het best door slim te zoeken. Daarom leg ik er ook zoveel nadruk op. Ik zal er geen geheim van maken: ik ben op dat punt met een missie bezig. Iedereen zou beter moeten leren zoeken, te beginnen met de jeugd, want dan komt het uiteindelijk vanzelf goed. Ik sprak laatst op een congres over nota bene digitale hulpmiddelen in de geesteswetenschap-

pen, een vooraanstaande hoogleraar die niet wist dat je met ctrl + f kunt vinden waar iets op een webpagina staat. 'Ik zoek me altijd rot,' zei hij. Toen ik dit de dagen erna aan diverse wetenschappers vertelde, antwoordden zij opvallend vaak: 'Dat wist ik ook niet.' Er valt dus nog een hoop werk te verzetten.

Welk papieren boek las je het laatst? Ik ben *Wij zijn ons brein* van Dick Swaab aan het lezen. Maar ik lees altijd diverse boeken tegelijk, liefst ook oude boeken. Net uitgelezen: *De Werkman* van Stijn Streuvels uit 1913. Prachtboekje.

Heeft het papieren boek nog toekomst? Voorlopig wel. Bibliotheken als dure loketten voor het opslaan, ter inzage geven en uitlezen van papieren

boeken wat mij betreft veel minder. Twee of drie academische bibliotheken voor papieren boeken lijkt mij voldoende; de rest zou zich wat mij betreft moeten toeleggen op digitaal verzamelen, ontsluiten en aanbieden. Dat aanbieden zou deels in een gesloten omgeving kunnen, vanwege problemen met de auteursrechten. Maar wel digitaal.

En welke elektronische publicatie las je het laatst? Ik lees dagelijks diverse nieuwsbrieven. Bovendien lees ik steeds vaker *NRC Handelsblad* op mijn iPad.

De beste zoekmachine die je kent? Google. Ik vind wel dat Google veel beter en helderder zou moeten documenteren hoe je geavanceerd met hun zoekmachine kunt zoeken. Ik heb zojuist zelf een poging gewaagd op www.ewoudsanders.nl/zoeken.html. Alle commentaar welkom en ik zoek nog iemand die deze pagina in het Engels wil vertalen.

Je favoriete vrijetijdsbesteding? Vechtsport.

Wat zou je willen zijn als je geen taalhistoricus en journalist was? Lastig voor te stellen, want ik vind dit een heerlijke combinatie van beroepen. Maar goed, als ik jonger was: instructeur van een vechtsport, bij voorkeur Krav Maga. <

OVERSTAP

>> De Universiteitsbibliotheek Nijmegen heeft **Dinie During** aangesteld als bibliothecaris voor de Bibliotheek Medische Wetenschappen. Haar belangrijkste taken zijn de relaties met de wetenschappelijke staf en studenten van universiteit en ziekenhuis onderhouden en samen met hen de snelle ontwikkelingen in de digitalisering zowel voor de collecties als de dienstverlening optimaliseren. Eerder werkte During bij de Universiteit Leiden als hoofd van de Juridische Bibliotheek van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. De laatste jaren werkte zij tevens parttime op detacheringsbasis bij GGD Nederland als projectleider voor de vernieuwing van GGD Kennisnet. <

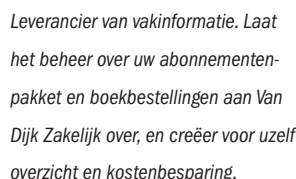
Dinie During

Mail Overstaptips naar redactie@informatieprofessional.nl

ABONNEMENTSERVICE

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

Postbus 486
3990 GG Houten
Tel 088 234 59 00
Fax 030 638 69 58
klantenservice@vandijkzakelijk.nl
www.vandijkzakelijk.nl

> ADVIESBUREAUS

Peelstraat 135
1079 RN Amsterdam
Tel 020-2215192
info@infomanagement.nl
www.infomanagement.nl

Postbus 333
4530 AH Terneuzen
Tel 0115-608699
www.infomare.eu

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Damsterdiep 231
9713 ED Groningen
Tel 050-3124618
Fax 050-3120592
www.reekx.nl

Pieter Bruegelstraat 14
7731 SK Ommen
Tel 088-2337627
Fax 088-2337650
info@beesmart.nl
www.beesmart.nl

> HOSTS

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

> BIJSCHOLING

Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel 010-4081839
info@erasmusacademie.nl
www.erasmusacademie.nl

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260, Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel 070-3512380
Fax 070-3549789
www.GOopleidingen.nl

Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
Tel 020-5954788
www.archiefschool.nl

> DETACHING

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Opaallaan 1180
2132 LN Hoofddorp
Tel 023-5546275
www.probiblio.nl/randstad

Damsterdiep 231
9713 ED Groningen
Tel 050-312 46 18
Fax 050-312 05 92
www.reekx.nl

postbus 1436
3600 BK Maarssen
Tel 0346-586800
Fax 0346-561655
www.adlibsoft.com

Statenlaan 65
5223 LA 's-Hertogenbosch
Tel 073-6205222
Fax 073-6205298
www.vubis-smart.com

Postbus 102
7140 AC Groenlo
Tel 0544-471111
Fax 0544-465814
www.nedaplibrix.com

The Quorum, Barnwell Road
Cambridge CB5 8SW
United Kingdom
Tel +44-(0)-1223215512
Fax +44-(0)-1223215513
www.proquest.com

Ook een vermelding van uw bedrijf? Bel Jocelyne Koenders bij
Acquire Media op 038-4606384 of mail jkoenders@acquiremedia.nl.

INNOVATIE IN INFORMATIE!

Hoe zien uw dagelijkse werkzaamheden er over een paar maanden uit? En volgend jaar? Begeleidt u uw collega's bij SharePoint-vraagstukken of een implementatietraject, bent u actief betrokken bij de vernieuwingen in het catalogiseren of hebt u de verantwoordelijkheid over de inzet van social media? Of misschien pakt u wel één van de vele andere nieuwe facetten op die onderdeel van uw takenpakket (zijn ge)worden.

GO opleidingen biedt een pakket met veel nieuwe innovatieve trainingen aan, die u helpen bij het beter en efficiënter uitvoeren uw nieuwe en bestaande werkzaamheden. Hieronder vindt u enkele trainingen uit ons actuele opleidingsaanbod. Uitgebreide informatie vindt u op: GOopleidingen.nl.

Introductie FRBR en RDA NIEUW

Tweedaagse cursus over de betekenis van FRBR en RDA voor de praktijk van het catalogiseren en voor de praktijk van het zoeken in catalogi.

Introductie SharePoint

Eéndaagse training over de opbouw van SharePoint en de mogelijkheden voor functionele inrichting.

Haal meer uit SharePoint!

Tweedaagse training voor informatiespecialisten en kenniswerkers over de meer geavanceerde mogelijkheden van SharePoint.

Veiliger gebruik van internet, e-mail en social media NIEUW

Eéndaagse training over de meest voorkomende gevaren en valkuilen bij het dagelijks gebruik van internet en hoe deze te voorkomen

Strategisch inzetten van social media

Tweedaagse workshop over het samenstellen van een plan van aanpak voor uw organisatie voor de strategische inzet van social media

HET NIEUWE GO MAGAZINE IS UIT!

Het nieuwe nummer van GO magazine staat in het teken van veilig internetgebruik. Thema's die aan de orde komen zijn privacy, auteursrecht en valkuilen en gevaren bij internetgebruik.

GO magazine biedt u niet alleen een overzicht van de meest voorkomende problemen, ook krijgt u praktische tips en handreikingen hoe u calamiteiten kunt voorkomen.

Ons magazine kunt u online inzien op: GOopleidingen.nl/magazine

Postbus 164
2270 AD Voorburg
T 070 3512380
F 070 3549789
E info@GOopleidingen.nl
I GOopleidingen.nl
R GOopleidingen.nl/rss
T [GOopleidingen/twitter](https://twitter.com/GOopleidingen)

onderdeel van KBenP